

AUKŠTAITIŠKAS formatas

ŽURNALAS UTENAI, ANYKŠČIAMS, MOLÉTAMS IR ...

A F

Nr(98)
2024

8 **Pardavimus stabdo per aukštos būstų kainos**

20 **Buvusi diplomatė strateguoja Anykščių kultūrą**

34 **Nuožmiojo grafo Manuzzi sėkmės istorija**

KAINA 3 EUR

**Apsilankyk gyvajame muziejuje.
Mėgaukis laisvalaikiu su šeima.
Švėsk gimtadienius bei įmonės
šventes kaime...**

Kaimo džiaugsmi laukia Jūsų Anykščiuose!

Kviečiame pasivaikščioti po ūkio teritoriją ir susipažinti su jo gyventojais, kurie kiekvieną dieną leidžia jiems įprastu gyvenimo ritmu. Pažvelkite ir susipažinkite su triušiais, avimis, ožkomis, karvėmis, arkliais, vištomis, žąsimis ir kitais ūkio gyvūnais, patirdami tikrus kaimo teikiamus džiaugsmus.

Apsilankymo trukmė neribota. Kaina vaikams iki 16 m. - 3,00 Eur; suaugusiems - 4,00 Eur. Ūkio sodyboje siūlomos įvairios edukacinės programos.

**Adresas: Anykščių rajonas, Šeimyniškių kaimas, Kavarsko g. 5
(šalia kartodromo, iš Anykščių išvažiuojant Kavarsko kryptimi). Tel.+370-687-81480
<https://www.facebook.com/kaimodziaugsmi>**

Bėgte... Eilutėmis, pro žmones, per dienas.

Neatsimenu, kada skaičiau, nors skaitau nuo ryto iki vakaro. Neatsimenu, kada žiūrėjau į žmogų, nors nuo ryto iki vakaro esu tarp žmonių. Saulėlydžius kolekcionuoju telefono galerijoje, o saulėtekis atgaminiu iš atminties.

Tais laikais, kai sutikdavau saulėtekis, o knygoje vietoj skirtukų naudoju sudžiovintus dobilus, neturėjau telefono. Keturlapiai dobilai reiškė svajonių išsipildymą. Vaikystėje man skaitė pasaką apie mergaitę, kuri galėjo išgelbėti sunkiai sergančią mamą tik suradusi keturlapį dobilą ir davusi mamai suvalgyti. Ieškojau tos pasakos vėliau, bet jokiose knygose neradau.

Dosniai kadaise dalijau keturlapius dobilus, nes žinojau, kad vienas sau negali būti laimingas. Gal dėl to apleistose paupio pievose keturlapių rasdavau daug, nors neieškojau. Neieškojau ir žmonių, kurie tikėjo, kad šie burtai veikia. Jie tarsi iš niekur atsirasdavo, suleisdavo į mane šaknis, įsitvirtindavo neišraunami, vis išleisdavo atžalas.

Kartą kažkas pasikeitė. Neprisimenu tos dienos bei kas pradingo pirma, tačiau keturlapių dobilų daugiau neberandu pavasario žolėse ir atoluose. Nuosavoms svajonėms koduoti jų nebeužtenka. Nors rimtuose veikaluose esu skaičiusi, kad dešimčiai tūkstančių trilapių tenka vienas keturlapis.

Kas šiais laikais turi laiko pievų ir portretų vizitacijai, – tavo akyse šmėsteli kipšiukas. Mažas bestijas aš toleruoju.

Be to, mutacijos dažniausiai žymi neigiamus ląstelės pokyčius.

Pagarbiai
Gražina Šmigelskienė

...tema.....2psl...

**Iš direktorės pareigų išprašė...
sprogę radiatoriai**

...be...diktofono.....5psl...

**Kaltūno kirpimas grojant
orkestrui**

...situacija.....8psl...

**Pardavimus stabdo per aukštos
būstų kainos**

...verslas.....12psl...

Kam skirtas „Sriubos laikas“

...verslas.....15psl...

**Istorinis pastatas pradėjo
naują gyvenimą**

...verslas.....19psl...

**Anyksta.lt – regiono portalų
lyderis**

...kartos.....20psl...

**Buvusi diplomatė strateguoja
Anykščių kultūrą**

...kartos.....24psl...

**Muzikantei šviesūs jausmai -
atsvara vidinei tamsai**

...kartos.....28psl...

**„Jausdavau pasigėrėjimą
skrydžiu“**

...adodangos.....34psl...

**Nuožmiojo grafo Manuzzi
sėkmės istorija**

...kokteilis.....40psl...

13 klausimų Vladui Pusvaškiui

...kokteilis.....40psl...

**Neblėstanti Kazimiero Jakučio
meilė**

AUKŠTAITIŠKAS formatas

2024 Nr. 1 (98)

Ketvirtinis žurnalas

- Leidėjas – UAB „Anykštos redakcija“. ISSN 1822-8615
- Adresas: Vilniaus g. 29, LT-29145 Anykščiai
- Tel. (8 381) 59 458, el. p. anyksta@anyksta.lt.
- Tiražas 2500 egz.
- Žurnalas eina nuo 2007 lapkričio mėn.
- Spausdino UAB „Lietuvos ryto spaustuvė“.

- Vyriausioji redaktorė** Gražina Šmigelskienė +370 687 25 892.
- Redaktorės pavaduotojas** Rytis Kulbokas +370 679 14 241.
- Žurnalistai ir bendradarbiai:** Robertas Aleksiejūnas +370 671 76 995, Vytautas Bagdonas, Alvydas Balandas, Aistė Dagtė, Lina Dapkienė, Raimondas Guobis, Jonas Junevičius, Tautvydas Kontrimavičius, Jolanta Matkevičienė, Giedrė Mičiūnienė, Regina Morkūnaitė, Sigita Pivorienė +370 623 71 239, Elvyra Sabalytė, Šarūnas Subatavičius, Austėja Šmigelskaitė, Vidmantas Šmigelskas +370 618 25 835.
- Kalbos redaktorė** Lina Dapkienė.
- Projektų vadovė** Monika Leonavičienė.
- Dizaineris** Kęstutis Vasilūnas.
- Viršelio nuotraukoje:** Mėta Gabrielė Pelegrimitė. (Emilijos Filipenkovaitės nuotrauka).
- Už reklamos turinį redakcija neatsako. Rankraščiai negražinami. Perspausdinti publikacijos arba jų dalį galima tik gavus raštišką redakcijos sutikimą.

Iš direktorės pareigų išprašė... sprogę radiatoriai

Anyškčių rajone, Traupio miestelyje gyvenanti Palmira Šapeliene daugelio pažįstama kaip pedagogė, nors mokykloje nebedirba seniai. Fiziką bene keturiasdešimtmetį dėščiusi P. Šapeliene ir dabar, sulaukusi garbaus amžiaus, negali vietoje sėdėti: šoka moterų linijinių šokių kolektyve „Pavakarys“, yra aktyvi bibliotekos lankytoja, o esant geram orui, keliauja su draugėmis pasivaikšioti, nes judėti, sako mokytoja, – labai svarbu.

... Sigita Pivorienė >

Pirmoji darbo diena maloni nebuvo

P. Šapeliene pasirinkimas tapti fizikos mokytoja nebuvo svajonės išsipildymas – sako, kad, pabaigus mokyklą, reikėjo kažkur stoti, o labiausiai mergaitę tuomet traukė matematikos mokslas.

„Mano pasirinkimas buvo labai įdomus – mano brolienė dirbo Kaune, tai ir mane kalbino stoti ten, į politechnikos institutą. Bet aš nenorėjau, man nelabai patiko ir sekėsi chemija. Mokykloje turėjome seną chemijos mokytoją, kurio vaikai labai neklausydavo, berniukai per pamokas triukšmaudavo. Supykęs mokytojas mums sakė, kad „jūs mano kraują geriat“, taip klasę tik prajuokindamas. Nuvažiavau stoti, bet chemijos neišlaikiau, neįstojau. Liko matematika, fizika ir pedagoginis. Pasirinkau fiziką, nes į matematiką nebebuvo vietos. Mokytis visada daugiau sekėsi tikslieji mokslai, ypač matematika. Mokykloje sėdėjome keturios mergaitės, tai būdavo, aš kontrolinį parašau ir joms perleidžiu“, – apie tai, kaip liko per žingsnį nuo matematikos studijų, prisiminė P. Šapeliene. Pabaigus fiziką, dirbti norėjo arčiau namų, Utenos rajone. Tačiau ir čia norui išsipildyti lemta nebuvo – laisvų darbo vietų aplink namus nebebuvo.

„Buvo Troškūnų vidurinėje mokykloje ir čia, Traupyje. Į Troškūnus važiavo mano klasiokė, tai ir aš atvažiavau. Ir Troškūnuose vietos nebebuvo, tai atvažiavau į netoliese esantį Traupį. Buvo 1961 metai, – sakė pašnekovė ir prisiminė pirmąją dieną miestelyje, kuriame gyvena daugiau nei šešiasdešimt metų. – Atvažiavau į Traupį iš Utenos autobusu Panevėžys-Utena, kuris vakare į Uteną nebegrižo. Kur man dėtis? Autobuso nebėra. Direktorė buvo tokia, kad pasakė man, nieko nežinau, o bendrabučio auklėtojos nėra.

► Traupio mokyklos mokytoja, fizikė Palmira Šapeliene pedagogės darbą dirbo bene 40 metų. Iš Užpalių, Utenos rajono, dirbti buvo paskirta į Anyškčių rajoną, nors mokytojauti norėjo arčiau namų.

Atėjo tuomet Petras Baltušis, atrodo, tuomet jis buvo direktorės pavaduotojas. „Ko tu pergveni, einam pas mane ir pernaktosi. Rytoj iš ryto važiuosiu į Anyškčius, abudu nuvažiuosime, taip ir grįši į Uteną.“

Taip Traupyje ir pasilikau, nors ta

pirma diena ne kokia buvo.“

Į Maskvą – sunkvežimiu

Mokytoja P. Šapelienei teko dirbti ir senojoje Traupio mokykloje, kurios pastatas šiandien jau baigia sugriūti, ir

► *Dainų šventėje su vadove Janina Savickiene (be tautinių drabužių). Palmira Šapalienė – už J. Savickienės nugaros, pirmą iš kairės. Iš šio kolektyvo likusios gyvos tik trys moterys.*

naujojoje, kuri buvo pastatyta 1977-aisiais. Deja, bet ir ši, renovuota, botanikos sodu garsėjanti mokykla jau antras rugsėjis kaip nebeatvėrė durų.

„Negaliu sakyti, kad su vaikais buvo bėdų. Nebuvo. Kai atėjau dirbti, mokykla buvo vidurinė, o mokinių skaičius klasėse – labai įvairus. Buvo ir didelių klasių, kur mokėsi 24 mokiniai, buvo ir mažesnių. Veikė ir vakarinė mokykla“, – apie anuometinę Traupio mokyklą kalbėjo joje dirbusi mokytoja, čia pat ištraukusi sąsiuvinį, kuriame surašyti visi P. Šapalienės auklėtiniai bei mokyklai vadovavę direktoriai.

„Iš pirmos mano laidos, iš aštuonių mokinių, jau trijų nebėra... – apgailėstavo mokytoja, kuriai šioje mokykloje teko, nors nenoromis, ir direktoriaus duonos paragauti. – 1984 metais teko direktoriauti, bet dirbau neilgai, 1989 metais šį darbą perdaviau Sigučiui Obelevičiui. Direktoriauti nenorėjau, bet švietimo skyriuje dirbo mano studijų draugai – vienas buvo matematikas, kitas – fizikas, mums būdavo bendros paskaitos. Pirmiausia jie kalbino direktore tapti ten pat dirbusią Janiną Savickienę, bet ji nesutiko. Tad atvažiavęs grupiokas mane ir prikalbino – sakė, kad daugiau neturiką skirti. Man direktoriaujant atsitiko toks dalykas – mokykloje sprogo radiatoriai. Mokyklą kūreno kolūkio kontoros kūrikai – apšildydavo ir kontorą, ir mokyklą. Buvo šaltas oras, ir sprogo... Kai sprogo tie radiatoriai, nuvažiavau ir sakau grupiokui: „prikalbinai mane,

o dabar turiu atsakyti“. Pažadėjo man padėti, bet tuomet jau nepasidaviau, pasakiau, kad rašau pareiškimą ir daugiau nebedirbsiu. Taip ir išėjau iš direktorystės“, – nemalonius įvykius kaip šiandien prisimena pedagogė, į pensiją išėjusi apie 2000-uosius.

Tačiau būta ir smagių nutikimų – P. Šapalienė prisimena, kaip drauge su „kaimynais“ troškūniečiais sunkvežimiu į Maskvą važiavo: „Ten gyveno direktoriaus giminaitis. Jis dar ir vaiką, ant kelių pasisodinęs, kabinoje vežėsi, o mes – sunkvežimyje, be jokio uždegimo. Tai buvo pirmą mano kelionė. Su troškūniečiais esame ir į Pietus važiavę, ir į Leningradą.“

Laisvoje Lietuvoje dirbti buvo lengviau

P. Šapelienei teko mokyti ir savo vaikus – dukra Violeta buvo jos auklėtinė, o sūnų Ramūną mokė būdama mokyklos direktore. Nepaisant tokio vaikų „statuso“, teigia, jog dėl to problemų nebuvo.

„Vaikai nebuvo kažkaip kitaip prieš mano vaikus susiteikę, nors gal tėvai ir pašnekėdavo. Konfliktų nebūdavo jokių. Kalbant apie tėvus, jų irgi ir anais laikais buvo visokių. Kiekvienais metais reikėdavo aplankyti mokinius namuose. Tai vieni tėvai prikraudavo pilną stalą, vaišindavo, kiti piktai pašnekėdavo. Bet pabendravus su tėvais būdavo visai kitaip. Anksčiau mokytojas būdavo labiau gerbiamas, bet atsirasdavo visokių

mokinių. Būdavo, paklausė, atsiliepia: „Ko nori?“ – šypsojosi P. Šapalienė ir, pasiteiravus, kaip tramdydavo neklusnuosius, sakė:

„Aš daug nešnekėdavau. Būdavo, jei kažkas neklausė, aš nutylu ir žiūriu. Tada nutyla ir mokinys. Skųstis negaliu, man neteko susidurti su tokiais, kurie labai neklausydavo, su kuriais nesusitvarkyčiau. Visko buvo per šitiek metų, bet niekuo kitu dirbti ir nenorėjau.“

Mokytoja sakė, jog su kai kuriais mokiniais užmegztas ryšys išliko ilgam – būdavo, aplanko į gimtąsias vietas grįžę. Viena tokių mokinių, su kuria P. Šapalienė turėjo „slaptą“ susitarimą, ilgai mokytojai buvo dėkinga ir ją sutikusi prisimindavo tokį pedagogės poelgį.

„Buvo vienas toks atvejis dėl pionierių. Viena motina labai nenorėjo, kad jos dukra stotų į pionieres. Ji sakė, kad pirmą savo mergaitę išgelbėjo, kad nestotų, išgelbės ir antrą. Tačiau mergaitė tai nebuvo gerai, ją klasėje atskirdavo, būdavo visiškai viena. Aš jai ir sakau – nekreipk dėmesio, ką jie visi sako, kad tu ne pionierė, ateik į tas sueigas ir tu, ir sėdėk. Taip ir darydavo. Kai ji baigė mokyklą, ateidavo į bažnyčią su motina, kur mes susitikdavom, ir labai man dėkodavo. Nieko per tas pionierių sueigas nekalbėdavo, o tų, kurie tikrai norėjo jais būti, buvo vienetai... Reikėjo tada prisitaikyti prie valdžios“, – apie tai, kaip „išgelbėjo“ mokinę nuo atskirties klasėje, pasakojo P. Šapalienė ir, pagalvojusi, sakė, jog nepriklausomoje Lietuvoje mokytojauti buvo lengviau.

„Pasikeitė požiūris, niekas nebegaudė, kad einame į bažnyčią. Tarybiniais laikais net mokytojai kibdavo, kad va, tavo klasės mokiniai į bažnyčią eina.“

Buvo vienas itin aktyvus traupietis, kuris net per langus stebėdavo, ar nekūčiaujam, Kalėdų nešvenčiam. Tik susituokę su vyru Broniumi gyvenome pas tokią traupietę, ji mums valgyti pagamindavo, kadangi virtuvė name buvo viena. Ten, kur valgydavome, langas buvo į gatvės pusę, ir tas vyras per šventes eidavo žiūrėti, ar nevalgome Kūčių – baisėdavosi, kaip mokytojai šitaip gali daryti. Aš jam atsakydavau, kad mes valgome viską – ir pietus, ir pusryčius, kiekvieną dieną. Keistas toks žmogaus įsitikinimas – jei nori – dalyvausk mišiose, šventėse, jei nenori, – ne. Gal nuo vaikystės toks žmogaus auklėjimas? Mes nuo mažų dienų eidavome į bažnyčią 5 kilometrus“, – pasakojo garbaus amžiaus, tačiau šviesaus proto pašnekovė.

Iš trijų likusi viena...

P. Šapalienė, drauge su vyresniais broliu ir seserimi užaugo Utenos krašte, yra baigusi Užpalių

mokyklą – ji tuomet buvusi sename pastate. Pasakojo, kad iki mokyklos tekdavo kulniuoti 5 kilometrus. Vienos tokios kelionės namo metu mergaitę ne juokais išgąsdino partizanai.

„Tada buvo aktyvus partizaninis judėjimas. Atsimenu, buvo popietinės pamokos, beveik sutemę, pasnię. Aš tamsiai apsvilkusi, matyt, dar geriau matausi. O partizanai užsimaskavę, jų apranga – balta. Jie sutūpę abiejose kelio pusėse. Aš einu, o jie pradėjo kilti – iš vienos pusės, iš kitos. Sustabdė mane ir klausia: „Kur vaikštai nakties metu?“ Pasakiau, kad iš mokyklos, taip ir paleido mane“, – atmintin įsirėžusiais vaikystės prisiminimais dalijosi anuomet Merkytės pavardę turėjusi mokytoja Palmira. O kai pradėjo studijuoti, taip pat nelengva būdavo Vilnių pasiekti. Bet čia mokytoja atsitemena gražų draugės mamos poelgį: „Tada autobusai nekursuodavo, visiškai nebūdavo kuo nuvažiuoti, reikėdavo su arkliu iki Utenos vykti. Jei būdavo kokios šventės, po jų nebeužtekdavo bilietų į Vilnių. Mano draugė buvo iš Utenos, ir jos mama dirbo kasininke. Kai ji mane eilėje pamatydavo, palikdavo bilietuką. Kitiems pasakydavo, kad nebėra, bet vienas būdavo paliktas man.“

P. Šapeliienės brolio ir sesers nebėra, kaip ir brolienės bei sūnėno.

„Mano brolis dirbo Vilniuje mėsos kombinate, paskui – mėsos ir pieno ministerijoje, buvo buhalteris. O sesuo dirbo kolūkyje. Ji gana jauna susirgo epilepsija, būdavo labai baisu, kai ją imdavo purtyti, ji imdavo šaukti... Likusi tik brolio dukra, Vilniuje gydytoja dirba. Sesers ir sūnus, ir dukra Utenoje dirba“, – pati našle maždaug prieš dešimtmetį likusi pasakojo P. Šapeliienė, kuri su vyru Traupyje ir susipažino.

„Mano vyras baigęs Panevėžio pedagoginį, dirbo mokytoju, paskui stojo į statybos technikumą, baigęs dirbo statybininku. Kai dirbo mokykloje, bendravome, o kai joje nebedirbo, jau gyvenome kartu. Vaikai nė vienas nepasirinko mokytojo kelio, kaip ir anūkai. Viena mano anūkė – Greta Jarockytė, dabar Butkienė – yra biofizikos mokslų daktarė, bando išrasti vaistus nuo vėžio. Viename straipsnių mini ir mane, kalbėdama, kas lėmė jos meilę fizikai. Su ja labai gerai sutariame nuo tada,

kai vaikas buvo. Ji – labai darbšti. Būdavo, parbėga iš lauko, ir praneša, kad daržą jau nuravėjo“, – šypsojosi P. Šapeliienė.

Slegia vienvė

Pasiteiravus, ar kažko gailisi gyvenime, devintą dešimtį skaičiuojanti mokytoja nutilo: „Nežinau... Gal kai ką galėjau daryti kitaip, bet praėjo, tai ir praėjo... Blogiausia yra dabar. Likau viena... Su vyru yra tekę gyventi ir dviejų galų name, kol pasistatėme šitą namą. Gal ir gerai tada buvo, vis tarp žmonių. Kai lieki vienas, nebergerai. Dukra aplanko rečiau, pati nevairuoja. Atvažiuodavo vyriausia anūkė, bet kai ištekėjo, vėl kiti reikalai, dabar pas vyro tėvus važiuoja. Kas iš to, kad vaikai laksto savaitgaliais – kai buvom dviese, tada labai gerai buvo...“

Vaikai dažnai šneka, kad reikia pas juos gyventi, bet vėl nebus gerai, iš namų išvažiuos. Čia viską palikti, namą juk irgi reikės prižiūrėti, kūrėti. Gal jau pabaigsiu čia, kol išveš...“

Nuo vienvė P. Šapeliienė ginasi šokdama senjorių linijinių šokių kolektyve, kuriam vadovauja taip pat buvusi ilgametė Traupio mokyklos mokytoja, meno kolektyvų vadovė Janina Savickienė. Moterys susitinka, kuria naujus šokius, repetuoja, o po to savo pasirodymais džiugina traupiečius ir aplinkinių kaimų gyventojus.

„Mes pačioje pradžioje šokome su vyrais, dabar likome vienos moterys, beveik visos našlės. Esam kažkada vykę į dainų šventę šokti. Kada su vyrais šokom, buvo smagiau.“

Dabar šokį visos kartu kuriam, internete pažiūrime, kokie judesiai. Klaidų padarom, bet tik nuotraukoj jas pamatai. Skubini, kad tik neatsiliktum“, – nuotrauką, kurioje įamžintos „Pavakaryje“ šokančios moterys, rodė vyriausioji kolektyve P. Šapeliienė ir, ko gero, kaip ir pridera moteriai, buvo savikritiška: – Pažiūrėkit, kokia susikuprojus! Sakiau moterims, kad daugiau nebešoksiau – taip negražiai atrodo!“

P. Šapeliienė taip pat mėgsta skaityti, 2022 metais buvo paskelbta kaip daugiausia knygų perskaičiusi traupietė – per metus įveikė net 87-ias knygas.

prospektas

Kaip senatvėje vienišam žmogui išlaikyti gyvenimo džiaugsmą? Ar visuomenė supranta šią problemą?

Loreta Aleknienė, Ignalinos rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė:

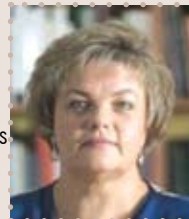
„Žiūrint, kur tas žmogus gyvena. Jei vieniemyje, tuomet sudėtingiau. Mes turime Trečiojo amžiaus universitetą, jis yra Ignalinoje, bet viso rajono neapima – daugiau dalyvauja ignaliniečiai, kiti patys iš rajono atvyksta. Labai daug veiklų ir užsiėmimų siūlo tiek bibliotekos, kurių tinklas Ignalinos rajone yra pakankamai tankus, tiek ir kultūros centro padaliniai. Manau, kad jei pakankamai gyvybingas ir entuziastingas žmogus, jis ir lankosi kultūros centro padalinyje, dalyvauja bendruomenės veiklose. Dažniausiai tokie žmonės patys ateina, mums žmonių ieškoti pakankamai sudėtinga, nes nežinome, į ką kreiptis. Pirmiausia reikia turėti informaciją, kad toks poreikis yra.“

Dalytė Mozūrienė, Baibių kaimo (Zarasų r.) bendruomenės pirmininkė:

„Dabar keičiasi visa visuomenė. Nebėra bendro bendruomenės jausmo, kiekvienas pas save užsidaręs. Senyvo amžiaus žmonėms labai reikia išsikalbėti. Dirbau paštininke, tai buvo taip, kad pas senokus nuėjusi su pensija, negalėdavau išeiti – jiems labai reikia bendravimo. Kuris pajėgus vaikščioti, jis nueina į bažnyčią, kokį bendruomenės renginį, bet iš tiesų jie vieni sėdi... Vieniši senoliai ne visiems rūpi. Jaunesni to ir nesupranta.“

Kęstutis Kaminskas, Dubingių (Molėtų r.) seniūnijos seniūnas:

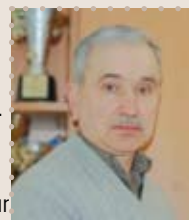
„Aš manau, visada įmanoma padėti – tam reikia tik noro, geranoriškumo. Didžiausias džiaugsmas senatvėje, mano manymu, yra bendravimas. Gerai, jei žmogus turi galimybę kažkur išeiti, šokti – čia jau iš viso idealu. Bet jiems užtenka ir susitikti, telefonu bendrauti. Esu kaimo seniūnas, tad žinau, kad jiems tai – džiaugsmas. Tokių akcijų, kad senyvi žmonės būtų užimami, nėra. Nebent atvežame į kokį renginį, bendraujame. Bendruomenės centre kyla minčių, kaip tokiems žmonėms padėti. Manau, kad jie nėra visai palikti, užmiršti, bet galbūt stokoja dėmesio. Kaime visi vieni kitus pažįstame, jei išrinka kokia bėda, padedame, domimės.“

Ignalinos r. savivaldybės viešosios bibliotekos nuotr.

Asmeninio albumo nuotr.

Asmeninio albumo nuotr.

Kaltūno kirpimas grojant orkestrui

... Vidmantas Šmigelskas >

Už vieną atlyginimą dabartiniais laikais nusipirktas, dešimt kartų aplink žemės rutulį apvažiavęs opelis yra geriau nei naujas moskvičius. Moskvičiui, jau nekalbant apie žigulį ar volgą, brandžiame socializme turėjai dirbti ne vienerius metus. Dabartiniai drabužiai, maistas, vaistai, buitinė technika visai kitame lygmenyje, nei buvo prieš 30–40 metų. Viskas dabar geriau, gražiau, patogiau. Kiek, pagaliau, dabar aplink jaunų ir gražių moterų? Beveik visos... O 1990-aisiais jauna buvo tik kas dešimta.

Prieš trisdešimt metų pradėjo veikti Eurotunnelis. 50 kilometrų ilgio skylė žemėje po Lamanšo vandeniu. Šimtai Pasaulio miestų turi metropolitenus. Sueco kanalas pradėjo dirbti XIX amžiaus antroje pusėje. Rusai Transibiro magistralę nutiesė prieš revoliuciją. Hitlerinėje Vokietijoje visa šalis išraizgyta autobanais.

2024 metų kovo 7 dieną, dar neprasidėjus 35-iesiems Nepriklausomybės metams, Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministras Marius Skuodis iškilmingai atidarė „betonkės“ rekonstrukcijos projektą. „Betonkė“ yra Lietuvos Lamanšas, Suecas ir „Transibas“...

Ačiū 9-ųjų kadencijų Seimams bei 12-kai Susisiekimo ministrų. Yra vilčių, kad „betonkė“ bus rekonstruota anksčiau, nei Susisiekimo ministru bus paskirtas trečias žmogus, pavarde Masiulis.

Žmonijos istorijoje keliai buvo (o ir yra) prioritetu. Pradžioje jūrų ir upių keliai, paskui šiaip keliai ir geležinkeliai, galų gale – oro keliai. Bekelėmis garsėjusi atsilikusi Rusija folklore dėl to buvo ypač pašiepiama („Rusijoje yra dvi problemos: keliai ir kvailiai“, „Rusijoje kelių nėra, tik kryptys“ ir kt.). Šiuolaikinė Lietuva tarytum ignoroja kelių reikšmę. Tik iškreiptu būdu (pasienyje perlipus į kitą traukinį) galime traukiniu nuvažiuoti į Lenkiją, o startavus keleivinio traukinio reisui Vilnius-Ryga džiaugsmo buvo tiek, tarytum Lietuvos kosmonautai mėnulyje būtų naftos telkinį atradę.

Iš Vilniaus oro uosto dabar gali skristi toliau nei sovietmečiu. Nors gal ne toliau, o kitur. Neturime lietuviškų oro linijų, oro uostai yra minimaliai tokie, kad juose apskritai kas nors galėtų leistis. Turime tarytum lėktuvų stotis. Tris.

Automagistralė iš Kauno į Marijampolę nutiesta. Čia jau šis tas. Bijau vertinti kelią Vilnius-Kaunas, sovietmečiu juo nesu važiaavęs. Negaliu lyginti. Žinau tik, kad Elektrėnuose naują autobusų stotį numetė kitoje kelio pusėje nei įsikūręs miestas, o žmonės, žinia, dažniausiai važiuoja į miestą, o ne į stotį. Mat tie, kurie gyvena stotyse, paprastai niekur nevažiuoja.

Senosios autostrados: Vilnius-Panevėžys ir Kaunas-Klaipėda – pakenčiamos, bet bent jau pirmoji pavargusi, nujota. Dar iki legendinės „betonkės“ būklės toli, bet sulauksime. „Betonkė“ irgi ne vakar sulūžo.

Lygindami su sovietmečiu, turime dar vieną pasididžiavimą – stadionus. Ne tik garsųj nacionalinį, bet apskritai visus šalies stadionus. Dar tik bandome grįžti į devyniasdešimtųjų lygmenį. Bet į sporto objektus dera žiūrėti kaip į pramogą (kai stadione žaidžia Lietuvos nacionalinė futbolo rinktinė, pramoga turi ir mazochizmo potekstę). O nacionalinio stadiono jau pačios statybos yra pramoga. Visiems linksma: ir politikams, ir vagims, ir teisėsaugai, ir žiūrovams.

Dėl stadiono man nei skaudu, nei gėda. Vagies darbas – vogti, politiko – meluoti, durniaus – durniuoti.

Dėl „betonkės“ pikta. Suerzino ir iškilminga darbų pradžia. Į šventę ministras dar ir Molėtų bei Utenos merus (šiaip jau niekuo neprasikaltusius žmones) pasikvietė. Čia šventė? Blyn, 2024 metų kovo 7-ąją pradėta „betonkės“ rekonstrukcija yra tokia pat šventė, kaip metų metais puoselėto kaltūno iškilmingas kirpimas, grojant orkestrui.

P. S. Dar priminsiu, kad Pasaulyje yra labai mažai šalių, kurios turi tokias idealias sąlygas infrastruktūrai kaip Lietuva. Pas mus nėra nei kalnų, nei didelių upių, nei amžino įšalo, nei tropinių liūčių. Ir tranzitinio transporto srantai minimalūs.

iš pirmų lūpų

Laukinių paukščių gripą pastebėti sunku

Į gimtuosius kraštus sugrįžtantys paukščiai kartu parneša ir paukščių gripo riziką. Plačiau apie tai „Aukštaitiškam formatui“ papasakojo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Gyvūnų sveikatingumo specialistė Kristina Stakytė.

- Kiek paukščių gripo atvejų šiemet nustatyta Lietuvoje?

- Paukščių migracija įprastai prasideda vasario pradžioje, o intensyviausia ji būna kovo pabaigoje ir visą balandį. Šiemet Lietuvoje nustatytas tik 1 laukinio paukščių gripo atvejis gulbei.

- Ar galima pastebėti laukinių paukščių gripo plitimą?

- Laukinių paukščių gripo plitimą gana sunku pastebėti, kadangi dažniausiai sergantys paukščiai neturi klinikinių požymių ir staiga negaišta. Taigi jie gali virusą pernešti dideliais atstumais ir jį platinti migracijos metu. Jei paukščių gripas patenka į didelės laukinių paukščių kolonijas ar būriavimosi vietas, paukščiai masiškai pradeda gaišti ir virusas išlieka gyvybingas iki savaitės.

- Kaip nuo paukščių gripo apsaugoti naminius paukščius?

- Nelesinti laukinių paukščių. Laikyti naminių paukščių lesalą uždaroje vietoje. Nenaudoti atvirų vandens telkinių paukščiams girdyti. Nesilankyti vietose, pažymėtose informaciniais ženklais „LPPG židinsys“.

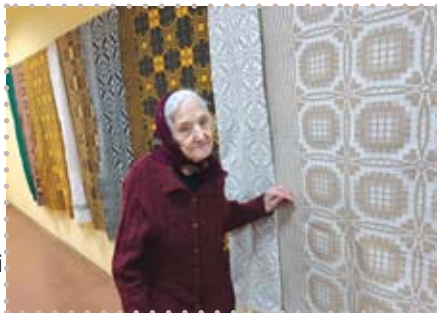
- Ką daryti, jei rasite nugaišusį laukinį paukštį?

- Prašome nugaišusio paukščio neliesti ir pranešti VMVT, kad būtų galima identifikuoti galimą užkrėstą virusu vietą, bei įspėti aplinkinių teritorijų gyventojus ar ūkininkus apie grėsmę naminiams paukščiams.

Dusetose – šimtametės paroda

Dusetų Kazimiero Būgos bibliotekoje (Zarasų r.) atidaryta austų lovatiesių, staltiesių paroda, kuri unikali dėl audėjos amžiaus – Užtiltėje gyvenančiai Onai Kulikauskienei (nuotr.) – beveik 104-eri.

„Austi pati išmokau. Iš ukvatos. Man labai gražu buvo austi daiktai – tai labai storojausi. Ukvata viską daro“, – apie savo audimo mokslų pradžią pasakojo audėja (Giedrė Mičiūnienė. Dusetų bibliotekoje – neeilinė paroda. www.zarasuose.lt).

Dusetų bibliotekos vyr. bibliotekininkė Elena Gaižiuvienė AF sakė, kad paroda veikė iki kovo 11-osios: „Mūsų audėjai – 103 metai, ji audė iki 100-mečio. Stakles vis dar turi, jos padėtos pas dukrą. Nors dukra gyvena name, O. Kulikauskienė iš savo buto nesikrausto – gyvena viena, viską pasidaro. Močiutė yra stipri, šviesaus proto – ko paklausi, tą atsakys. Viską atsimesna – ypač senovę. Matyt, tokio amžiaus viena tokia mūsų krašte“, – kalbėjo E. Gaižiuvienė.

Pasak Dusetų bibliotekininkės, audiniai saugomi dukros namuose – būtent jos dėka paroda ir surengta: „Dar yra ir nepabaigtų, nesukarpytų audinių, kai baigė austi, rietiniukai taip ir stovi. Darbai labai gražūs, pasakiški, kas ateina, tas grožisi. Daug kas prašė ir parduoti, tai juokėmės, kad būtume viską išpardavę.“

Ketinama atstatyti Dubingių pilį

Per artimiausią dešimtmetį Dubingiuose ketinama atkurti pilį – jau atlikti visi paruošiamieji archeologiniai tyrimai. Piliavietėje šiuo metu yra didikų Radvilų giminės panteonas, kur perlaidoti net septynių giminės atstovų palaikai, saugomos pilies pamatų liekanos.

Viena Dubingių pilies atkūrimo iniciatorių – Virginija Dunauskienė – AF sakė, kad archeologiniams kasinėjimams vadovavusio archeologo Albino Kuncevičiaus studentas, doktorantas Tadas Žižiūnas sukūrė pilies 3D vizualizaciją pagal atkasutus pamatus, artefaktus.

„Iš pamatų, išdėstymo galima spręsti, kaip pilis atrodė. Tai bus ne atstatymo, o atkūrimo darbai pagal turimą medžiagą. Jokių šios pilies brėžinių išlikę nėra, bet Vilniuje, prie Gedimino kalno, yra išlikę visi Radvilų rūmų brėžiniai. Valdovų rūmai komentuoja, kad tai yra tas pats laikmetis, tie patys meistrai, ir panašu, kad viskas labai identiška buvo ir Dubingių pilyje. Valdovų rūmams maloniai sutikus, jie pasidalins informacija, ir mes viską padarysime kiek įmanoma autentiškiau“, –

Maistas vartojamas atsakingiausiai

Lietuvoje pirmą kartą sudarytas šalies maisto vartojimo įpročių žemėlapis parodė, kad Utenos apskritis yra pirmoje vietoje Lietuvoje tarp atsakingiausiai vartojančiųjų maistą.

Virš 60 procentų „Spinter tyrimų“ respondentų teigė, kad jau pagaminto, bet nesuvalgyto maisto niekada neišmeta. Kai tuo tarpu Marijampolės apskrityje net 70 procentų gyventojų maistą išmeta kartą ar net kelis per mėnesį.

Didelė dalis uteniškių (36 %) dažniausiai apsipirkinėja kas dvi-tris dienas, kiek mažiau (beveik 30 %) – kartą per savaitę. Virš 40 procentų respondentų maisto produktus perka pagal iš anksto sudarytą sąrašą, nors kartais apsipirka ir spontaniškai, o dar 18 procentų respondentų apsipirkinėja tik griežtai susidarę pirkiniių sąrašą iš anksto. Net 91 procentas Utenos apskrities apklaustųjų neigiamai vertina faktą, kad įsigyja per daug produktų, kuriuos vėliau išmeta. Kai tuo metu nebuvo nei 50 procentų Marijampolės apskrities apklaustųjų, kurie matytų šią problemą.

kalbėjo V. Dunauskienė.

Per kiek laiko pilis būtų atkurta, tiksliai pasakyti dar negalima.

„Kaip tik ruošiamės kurti Dubingių pilies fondą, ieškosime visų įmanomų finansavimo būdų: ir valstybės, ir privačių, ir individualių lėšų. Galbūt po to, kai turėsime steigėjus, kai aptarsime su kitomis atsakingomis institucijomis, galėsime kažkiek prognozuoti. Siekiamybė yra, kad pilis stovėtų Dubingių 700 metų jubiliejaus proga 2034 metais“, – apie planus atkurti Dubingių pilį pasakojo viena idėjos autorių, kuri patikino, kad noras atkurti pilį pirmiausia kilo patiems miestelio gyventojams.

Sergejui Jovaišai, Seimo nariui, konservatoriui, už brangų mobilumą. Anykštėnas parlamentarai iš parlamentinių lėšų per kadenciją nusipirko 5 kompiuterius ir 5 mobiliuosius telefonus. Šiai įrangai jis išleido 25 tūkst. eurų.

UAB „Vejerga“ už dusetiškių gąsdinimą. Pirmąjį kovo savaitgalį su didžiuliu trenksmu nuvirto šalia Dusetų (Zarasų r.) stovėjusi vėjo elektrinė. Per dvejus metus Utenos regione nulūžo mažiausiai dvi elektrinės. 2022 metais žemėn krito Staškūniškio (Anykščių r.) vėjo jėgainės turbina.

Stanislovui Krumpiauskui, monsinjorui, už ilgametę tarnystę. Zarasų rajono Dusetų parapijos klebonas, Anykščių rajono garbės pilietis Stanislovas Krumpiauskas šį pavasarį švenčia kunigystės penkiasdešimtmetį.

Norbertui Černiauskui, iš Anykščių rajono kilusiam istorikui, už knygą. Šiomet išleista istoriko knyga „Fado“ – trumpa neįvykusi Lietuvos istorija – iš karto atsidūrė perkamiausių knygų topuose. Dalis už ją gautų pajamų skiriama paramai – Ukrainai.

Utenoje – piešiniai ant sienų

Utenos kolegijos siena papuošė ypatingas piešiny (nuotr.), skirtas atminti žolininkei, habilituotai mokslų daktarei Eugenijai Šimkūnaitei, kuriai šiais metais nuspręsta suteikti Utenos krašto garbės piliečio vardą.

Visai netrukus turėtų pasirodyti ir piešiniai, skirti Nobelio taikos premijos laureatui, gydytojui, Bernardui Lounui ir poetui Alfonsui Nykai-Niliūnui atminti.

„Gatvės menas dabar yra labai „ant bangos“, žmonėms patinka matyti šiuos piešinius, o mums labai svarbu įamžinti Utenai svarbius asmenis, – sakė VŠĮ Utenos turizmo informacijos centro direktorė Rasa Jasinevičienė. – Vietos piešiniams taip pat parenkamos neatsitiktinai: E. Šimkūnaitės piešinys yra ant sveikatos fakulteto sienos, B. Launui skirtas piešinys greičiausiai papuoš ligoninės sieną, o A. Nyka-Niliūnas yra parašęs apie Kauno gatvę, kurioje žiūrėjo į mėnulį.“

Visų piešinių autoriai – skirtingi, E. Šimkūnaitę įamžino menininkai Žygimantas Amelynas ir Tadas Šimkus („Gyva Grafika“).

Pusė tūkstančio gaisrų

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento duomenimis, pernai metais Utenos regione kilo 473 gaisrai.

Daugiausia gaisrų kilo Utenos rajone – 109, Anykščių rajone (103 gaisrai), Molėtų rajone (99 gaisrai), Zarasų rajone (59 gaisrai), Ignalinos rajone (58 gaisrai), Visagino (45 gaisrai).

Liepsnose žuvo 11 žmonių. Daugiausia aukų gaisrai nusinešė Molėtų rajone – 4. Utenos rajone žuvo 3, Anykščių rajone – 2, Zarasų ir Ignalinos rajone – po 1 žmogų.

Stelmužės ąžuolui iškilo grėsmė

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba pranešė, kad Zarasų rajone augančiam seniausiam Lietuvoje Stelmužės ąžuolui iškilo grėsmė – baiminamasi, kad nelūžtų jo šakos.

Prieš keletą metų įrengtos šakų atramos ne visiškai atlieka savo funkcijas, atramas ir jų tvirtinimus reikia koreguoti.

Specialistai nusprendė, kad arboristai, įvertinę ąžuolo būklę, skubiai parengs pasiūlymus, kaip jam padėti.

Stelmužės ąžuolas – pats seniausias Lietuvoje, kurio spėjamas amžius – apie 1500 metų. ąžuolo apimtis 1,3 metrų aukštyje – apie 10 metrų, ties šaknimis – net 13 metrų. Į viršų senolis stiebiasi apie 20 metrų.

Pradėtas remontuoti problematiškiausias kelias

Kovo 7 dieną pradėtas 30 kilometrų magistralinio kelio Vilnius–Utena atkarpos tarp Utenos ir Molėtų remontas. Remontą ketinama užbaigti dar šiemet.

Rekonstruojant kelio atkarpa, bus kapitaliai sutvarkytos dvi eismo juostos, papildomos kairiojo posūkio juostos, taip pat – įrengtos autobusų sustojimo aikštelės su paviljonais, pėsčiųjų takai, apšvietimas. Siekiant sumažinti gyvūnų žūčių skaičių, bus pastatytos apsauginės tvoros ir horizontalūs barjerai.

Darbus už 61 mln. eurų atliks sutartį su „Via Lietuva“

pasirašiusi Panevėžio kelių statybos įmonė HISK.

Pernai pradėti beveik dviejų kilometrų ilgio kelio atkarpos Utenos mieste rekonstrukcijos darbai, kurių vertė siekia 7 mln. eurų. Darbus taip pat atlieka HISK, juos užbaigti numatyta 2024 metų liepą. Atkarpos nuo Riešės seniūnijos iki Molėtų projektavimo darbai turėtų būti baigti antrąjį metų ketvirtį, ir paskelbtas rangos darbų konkursas.

Šiemet kelio Vilnius–Utena rekonstrukcijai papildomai skirta 40 mln. eurų. Kelias Vilnius–Utena yra viena pagrindinių Lietuvos transporto arterijų ir yra vienas problematiškiausių, turintis cementbetonio dangą, kuri yra deformuota ir susidėvėjusi.

Taip taip, reikia atkakliai lavintis

Gitanas Nausėda, Lietuvos Respublikos Prezidentas, lankydamasis Anykščiuose:

„Nesu žmogus, kuris galvoja, kad visi iš prigimties yra vagys.“

Jei kilsite į kitą „levelį“, viską galėsite pradėti nuo nulio

Lukas Pakeltis, anykštėnas verslininkas ir politikas, apie perspektyvas:

„Politikoje aš turiu vieną likusią gyvybę, vieną šansą laimėti.“

Sakot, algų jiems tik maistui užteks?

Sigitis Obelevičius, buvęs Anykščių rajono meras, apie naujus vicemero ir patarėjo etatus šioje savivaldybėje:

„Man visada būna kaip ir gaila tų „pravalgomų“ pinigų.“

Pardavimus stabdo per aukštos būstų kainos

Registų centras skelbia, kad 2023 metais Lietuvoje būsto sandorių skaičius nukrito į daugiau kaip penkerius metus nematytas žemumas, tačiau kainos išlaikė augimo tendencijas.

Šios tendencijos neaplenkė ir Utenos regiono – anot nekilnojamojo turto agentūrų brokerių, dažnai būstą gyventojai nori parduoti gerokai brangiau, nei jis to vertas.

... Robertas Aleksiejūnas >

► Zarasų rajone nekilnojamojo turto objektais susidomėjimas padidėja pavasarį.

Išaugę pardavėjų kainų lūkesčiai

„Aukštaitiškam formatui“ pateiktame komentare Zarasuose veikiančio nekilnojamojo turto paslaugų centro „Adomus“ direktorius Ernestas Jurevičius pastebėjo, kad nekilnojamojo turto pardavėjų lūkesčiai uždirbti daugiau šiuo metu yra itin išaugę.

„Palyginti su 2022 metais, bendras 2023-iaisiais įvykusių nekilnojamojo turto sandorių skaičius Zarasų rajone

yra sumažėjęs apie 15 procentų. Mano manymu, viena iš sandorių sumažėjimo priežasčių yra išaugę dalies pardavėjų kainų lūkesčiai.

Kadangi tokie pervertinti nekilnojamojo turto objektai yra reklamuojami viešojoje erdvėje, potencialūs pardavėjai susikuria klaidingą nuomonę, kad nekilnojamojo turto objektų kainos Zarasų rajone yra aukštos. Įvyksta savotiška „grandininė reakcija“, ir taip pardavėjų skelbiamos

namude.lt nuotr.

► Utenoje veikiančios nekilnojamojo turto agentūros „Namudė“ vadovas Alvydas Boguševičius pastebėjo, kad pirkėjai vengia būstą pirkti netoli pasienio su Baltarusija.

kainos kyla be realaus pagrindo.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad nekilnojamojo turto skelbimų portaluose esančios kainos dažniausiai būna tik pardavėjų lūkesčiai, o realūs sandoriai neretai vyksta žemesnėmis kainomis. Manau, kad už realią rinkos kainą parduodami objektai yra likvidūs ir šiuo metu.

Taip pat svarbu paminėti, kad Zarasų rajone esančiais nekilnojamojo turto objektais susidomėjimas visada padidėja pavasarį. Todėl ir šiais metais aktyvesnių sandorių tikimės būtent 2-ąjį ir 3-įjį metų ketvirtį“, – komentavo E. Jurevičius.

Vieno kambario butą Zarasuose galima įsigyti už 24 tūkst. eurų. Už dviejų kambarių butą Zarasų mieste šiuo metu pardavėjai tikisi gauti nuo 42 iki 60 tūkst. eurų.

Zarasų rajono vietovėse vieno kambario butą galima įsigyti už 14 tūkst. eurų, dviejų kambarių butą – už 23 tūkst. 400 eurų.

Zarasų mieste parduodamų gyvenamųjų namų kainos siekia nuo 39 iki 129 tūkst. eurų. Zarasų rajono vietovėse sodybų kainos yra nuo 5 iki 95 tūkst. eurų.

„Madingų“ butų trūksta

Utenoje veikiančios nekilnojamojo turto agentūros „Namudė“ vadovas Alvydas Boguševičius sakė net nebesuskaičiuojantis, kiek

per daug metų Utenoje išaugo būsto vertė.

„2004 metais Utenoje butas kainavo 5 tūkst. eurų. 15 butų buvo už vieną namą – toks santykis. Per 20 metų gero trijų-keturių kambarių sutvarkyto buto kaina dabar siekia nuo 60 iki 100 tūkst. eurų“, – skaičiavo A. Boguševičius.

Apžvelgdamas butų pardavimus, A. Boguševičius konstatavo, kad jų pardavimui rinkoje pakankamai nėra.

„Kalbu apie tą „einamą“ butą – trečias aukštas, du kambariai. Tai yra mados klyksmas“, – sakė jis.

„Karas vyksta Ukrainoje ir, atrodo, viskas turi atpigti, bet ne – žemės kaina ten siekia apie kelis tūkstančius eurų. Jei ankstesnėj kartoj, ta kaina nukristų per naktį, o dabar karas kainų taip stipriai neįtakoja“, – paradoksu tokius dalykus įvardijo A. Boguševičius.

Pasidomėjus, kiek nekilnojamojo turto pardavimus paveikė tvyranti karo baimė, Utenoje veikiančios nekilnojamojo turto agentūros „Namudė“ vadovas Alvydas Boguševičius pastebėjo, kad pirkėjus, labiau nei neaiški geopolitinė padėtis, veikia kaimynystė su Baltarusija.

„Žmogui, gyvenančiam Vilniuje, nesijaučia, kad Astravo atominė elektrinė yra už 30-ties kilometrų, bet kai jis atvažiuoja iki Ignalinos arba Švenčionių, jam ta įtampa padidėja. Aš to fenomeno nesuprantu“, – prisipažino A. Boguševičius.

Dėl šios priežasties, anot pašnekovo, gyventojai labiau būsto dairosi vidurinėje Lietuvos dalyje.

„Populiarią Širvintų ar tas pats Anykščių, Molėtų rajonas“, – sakė A. Boguševičius.

„Namudės“ vadovas A. Boguševičius kalbėjo, kad Rytų Aukštaitijos „valiuta“ yra poilsinės ir rekreacinės paskirties nekilnojamasis turtas.

„Ežerai, miškai, upės padiktavo Vilniui filosofiją kaip vietas „antrųjų namų“ įsigijimui“, – sakė A. Boguševičius.

„Namudės“ vadovas pastebėjo, kad šandien įsigijamos sodybos daugeliui pirkėjų tampa ir jų darbo vietomis.

„Sodybos įgauna antrą veidą. Jos skirtos ne tik poilsiui arba daržovėms auginti, bet ir darbo vietai“, – kalbėjo A. Boguševičius.

Pagrindiniai butų arba sodybų

pirkėjai, pasak „Namudės“ vadovo, yra jauni žmonės, kurių amžiaus vidurkis – 35 metai. Tiesa, ne visi jauni žmonės ryžtasi pirkti būstą, nes nepakanka pinigų, nesinori imti bankų paskolų.

„O kaip visos kartos iki didžiųjų bankų atėjimo įsigijo būstus? Buvo valia, valdė emocijos. O kai to nėra, pažiūrėkime, kas vakare ant daugelio žmonių stalo – alaus „skarbonkės“, cigaretės. Vidutiniškai vienas vyras per savo gyvenimą vieną namą prarūko, du – prageria. Tris namus vienas vidutiniškas vyras pavagia iš savo šeimos“, – kalbėjo A. Boguševičius.

Utenos mieste vieno kambario butą galima įsigyti nuo 52 tūkst. eurų, dviejų kambarių – nuo 72 tūkst. eurų. Utenos rajone vieno kambario butų pardavime nėra, o už dviejų kambarių butą prašoma nuo 15 iki 77 tūkst. eurų.

Utenos mieste gyvenamąjį namą siūloma pirkti ir už 32 tūkst., ir už 338 tūkst. eurų.

Už Utenos rajone parduodamas sodybas prašoma nuo 14 tūkst. iki 190 tūkst. eurų.

Visagine parduodami butai pabrango

Nekilnojamojo turto brokerei Visagine dirbanti Jūratė Tamonienė „Aukštaitiškam formatui“ sakė, kad šiame mieste yra daug negyvenamų butų, tačiau, pasak jos, tai nereiškia, kad jie parduodami.

„Daug yra žmonių, kurie išvažiavę į užsienį, bet kol kas nenori parduoti. Kai pagyvena ilgiau užsienyje ir nusprendžia nebegrįžti, tada kreipiasi dėl buto pardavimo“, – sakė J. Tamonienė.

Pasak J. Tamonienės, Visagine butų pardavimai vyksta nepaisant to, kad jos kolegos kituose miestuose kalba apie tai, kad šiuo metu butus parduoti yra sudėtinga.

„Pas mus kaip tik, nors ir keista, per paskutinį pusmetį jaučiamas toks „judėjimas“. Prieš porą metų, kai kainos labai stipriai pakilo, jos pas mus pakilo anksčiau, nei kitur Lietuvoje, nes pastatė „Intersurgical“ gamyklą, ir tai buvo akstinas, kad Visaginas nėra miręs miestas“, – kalbėjo pašnekovė.

Vienu metu vieno kambario butą Visagine buvo galima nusipirkti už 7–8

➤ *Ignalinos rajono Didžiasalio seniūnijos seniūnas Pranas Petkevičius sakė, kad Didžiasalyje yra daug negyvenamų ir nusiaubtų būstų.*

tūkst. eurų. Dabar toks butas, anot J. Tamonienės, kainuoja 20–25 tūkst. eurų.

„Aišku, šuolis iš pradžių buvo labai didelis, tai iš pradžių butus žmonės labai atsargiai pirko. Bet kai visoj Lietuvoj pabrango, dabar turim klientų iš kitų miestų“, – sakė brokerė.

Beje, tiems, kas nėra buvę Visagine, J. Tamonienė atskleidė, kad Visagine vyrauja tik daugiabučių mikrorajonai, o mieste yra vos vienas kitas privatus gyvenamasis namas.

„Jeigu visaginiečiai nori privačių namų, tada jie važiuoja į Ignalinos arba Zarasų rajonus“, – sakė pašnekovė.

Tiesa, šiuo metu mieste jau pradėtas projektuoti privačių namų kvartalas.

Pasak J. Tamonienės, Visagine vieno ir dviejų kambarių butų kainos yra vienodos.

Susidomėjimas būstu Didžiasalyje – mažas

„Aukštaitiškas formatas“ domėjosi, ar nekilnojamasis turtas yra paklausus Ignalinos rajono Didžiasalio miestelyje. Šios seniūnijos seniūnas Pranas Petkevičius vardijo, kad laisvų būstų Didžiasalyje, kuriame gyvena apie 1 tūkst. 100 gyventojų, netrūksta.

„Yra nemažai tuščių būstų. Gal kaip buvo anksčiau, taip ir dabar – situacija nepagerėjo. Didžiasalyje du daugiaaukščiai namai penkių aukštų yra visiškai tušti, su langais jau išmuštais,

pirmas aukštas užmūrytas. Yra keli dviejų laiptinių namai, tai viena laiptinė visiškai užmūryta. Yra daug butų, kurie apleisti, ir net durų nėra, jie nusiaubti visiškai, tik radiatoriai belikę. Yra ir užrakintų būstų nemažai negyvenamų“, – vardijo P. Petkevičius.

Seniūnas sakė, kad susidomėjimo nekilnojamoju turtu Didžiasalyje lyg ir nėra, tačiau kiek jo nuperkama, jis labai greitai ir vėl „atsilaisvina“, nes apie 40 proc. gyventojų yra vyresniojo amžiaus.

„Kaip ir visuose miestuose, gyventojų pas mus nedaugėja, gal taip yra tik didžiuosiuose miestuose“, – kalbėjo P. Petkevičius.

Pasiteiravus, ar patartų Didžiasalyje įsigyti būstą, seniūnas P. Petkevičius buvo atviras ir kalbėjo: „Jeigu žmogus pensininkas, darbas jam nereikalingas, tai jis gali nesvarbu, kur sėdėt. Bet, kaip čia sakyti, nieko čia gero nėra, užkampis prie pat pasienio su Baltarusija. Net ir vaistinės, ir tos nebeturime – uždarė. Senam žmogui irgi nepatogumas yra į Ignaliną važiuoti 40 kilometrų iki artimiausios vaistinės. Parduotuvės dar dvi yra, tai žmogus gali nusipirkti maisto. O darbingam žmogui tai tikrai čia darbo nėra. Jei perki čia butą, tai reikės į darbą nusiteikti važiuoti mažiausiai į Ignaliną.“

Pasidomėjus, už kiek Didžiasalyje galima nusipirkti gyvenamąjį būstą, seniūnas P. Petkevičius sakė, kad kainos labai įvairios.

„Jei apleistas – už kelis tūkstančius, o jei atremontuotas – maždaug 10 tūkst. eurų prašo“, – sakė seniūnas.

Tiesa, būsto pirkėjams jis turėjo ir blogų naujienų – namai Didžiasalyje yra

➤ *Molėtų rajono Inturkės seniūnijos seniūnė Almutė Navickienė sakė, kad Inturkėje yra tuščių namų, bet savininkai jų neparduoda.*

nerenovuoti.

„Kad jie būtų renovuoti, žmonės turi prisidėti prie renovacijos savo lėšomis, o kadangi daug negyvenamų butų, daug juose gyvenančių pensininkų, kurie galvoja „kad nebe kiek čia beliko, datrauks ir be renovacijos“, tai negali vykti renovacija. O be jos būstų šildymas brangokas. Per mėnesį iki 200 eurų už šildymą reikia mokėti dviejų kambarių bute“, – sakė seniūnas P. Petkevičius.

Ignalinos mieste už vieno kambario butą prašoma nuo 38 tūkst. eurų, dviejų kambarių – 74 tūkst. eurų. Ignalinos rajone vieno kambario butą galima nusipirkti ir už 43 eurus (Didžiasalyje), kitose vietovėse kainos siekia nuo 3 tūkst. 500 iki 148 tūkst. eurų.

Savininkai neskuba tuščių būstų parduoti

Molėtų rajono Inturkės seniūnijos seniūnė Almutė Navickienė „Aukštaitiškam formatui“ pasakojo, kad šiuo metu Inturkės miestelyje nėra nei

► Anykščių rajono Kurklių seniūnijos seniūnas Algimantas Jurkus pasakojo, kad Kurkliuose gyvenamuosius namus nesėkmingai kai kurie savininkai bando parduoti jau penkerius metus.

vieno parduodamo būsto.

„Vasarotojų iš miesto turime labai daug. Jeigu statistiškai kalbėtume, tai kiek pas mus yra deklaruota žmonių, tai vasarą dar kita pusė tiek yra atvykstančių ir būnančių, nes visos pakrantės praktiškai yra išpirktos, statomi vasarnamiai. O atvykstančių nuolatina pas mus gyventi nėra tiek daug. Yra keletas jaunų šeimų, jos kuriasi“, – sakė seniūnė A. Navickienė.

Pasak seniūnės, nekilnojamojo turto rinka Inturkės seniūnijoje „jau supirkta“.

„Anksčiau buvo aktyvumas pirkimų, o dabar jau jų nelikę. Nebent Anapilin žmogus išeina ir lieka tuščia sodyba“, – tęsė A. Navickienė.

Beje, kaip prasarė A. Navickienė, Inturkės miestelyje visgi galima rasti negyvenamų namų, kurie suskaičiuojami ant rankos pirštų, tačiau jie turi savininkus.

„Yra, kad juose nedeklaruota gyvenamoji vieta ir juose negyvena kiaurus metus. Savininkai galbūt turi kažkokių planų, ir namų neparduoda“, – sakė seniūnė A. Navickienė.

Molėtų mieste vieno kambario buto kaina siekia nuo 68 tūkst. eurų, dviejų kambarių buto – nuo 24 iki 117 tūkst. eurų. Molėtų rajone už vieno kambario butą pardavėjai prašo nuo 30 iki 35 tūkst. eurų.

Molėtų mieste parduodamų gyvenamųjų namų pasiūla gan maža. Skelbimų portaluose vienas namas

šiam mieste parduodamas už 155 tūkst. eurų. Molėtų rajone sodybų kainos svyruoja nuo 30 iki 150 tūkst. eurų.

Pagrindinėje miestelio gatvėje – penki parduodami namai

Anykščių rajono Kurklių seniūnijos seniūnas Algimantas Jurkus „Aukštaitiškam formatui“ pasakojo, kad Kurklių miestelyje, šalia pagrindinės gatvės, parduodami bent penki gyvenamieji namai.

„Žmonės išmirę. Paveldėtojai tuos namus jau seniai, gal kokius penkerius metus, pardavinėja, bet kai kurie išsikėlę tokias kainas... Namų vertė gal gali būti 8–10 tūkst. eurų, o prašo 25–30 tūkst. eurų“, – sakė A. Jurkus.

Seniūnas A. Jurkus dėstė, kad Kurkliai nėra patraukli vetovė įsigyti nekilnojamojo turto.

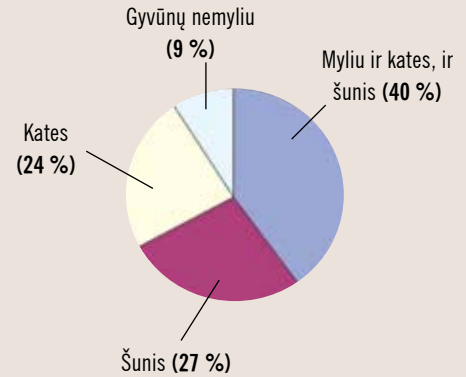
„Čia yra labai geras privažiavimas iš visų pusių ir visur, bet tos kaulidės yra probleminės“, – pastebėjo A. Jurkus.

Skelbimų portaluose skelbiama, kad Anykščių rajone už parduodamą sodybą pardavėjai prašo nuo 19 iki 127 tūkst. eurų. Anykščių mieste gyvenamieji namai parduodami už 47–295 tūkst. eurų.

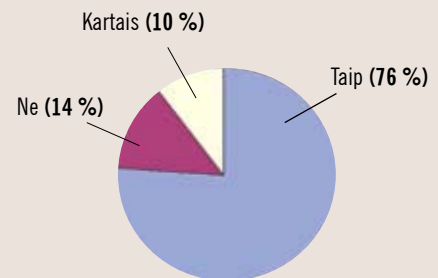
Anykščių mieste daugiausiai parduodami dviejų kambarių butai. Jų kaina svyruoja nuo 35 iki 73 tūkst. eurų. Rajone butą galima įsigyti už 13–28 tūkst. eurų.

www.anyksta.lt

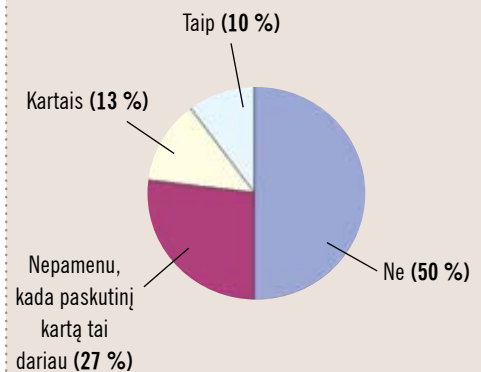
Ką labiau mylite: kates ar šunis? (Balsavo 492 skaitytojai)

Ar geriate kavą? (Balsavo 345 skaitytojai)

Ar rašote ranka ir siunčiate paštu popierinius laiškus? (Balsavo 307 skaitytojai)

Kam skirtas „Sriubos laikas“

Lietuvių kalbos žodyne rašoma, kad sriuba – tai „skystas valgis, paprastai mėsos, daržovių, kruopų, žuvies ir kt.“ Nuo seno Lietuvoje sriubos populiarios, nes neretai buvo verdamos pietums ir vakarienei. Aukštaitijoje pietums šeiminkės dažniausiai ruošdavo mėsiškas raugintų kopūstų, burokėlių sriubas. Mėgiama buvo ir rūgštynių sriuba, žirnių, pupelių. O vakarienei srėbdavo pieniškas – „zacirką“, vėliau, makaronų sriubą.

Vištienos sultinys buvo net viena gydomųjų priemonių laikomas, ypač tinkantis išsekusiam organizmui atstatyti arba su peršalimo ligomis kovoti.

Nors rasime skirtingų teiginių, vieni teigia: nėra mokslškai pagrįsta, kad sriuba tokia naudinga skrandžiui, kiti byloja, jog ji turėtų būti kiekvieno iš mūsų kasdieniniame racione. Šaltuoju metų laiku dubenėlis karštos sriubos mus tikrai maloniai sušildo. Kardonų pavardė Dusetų krašte puikiai žinoma. Prieš kelis dešimtmečius išėjusį į amžinybę vargonininką Kazimierą Kardoną – visą gyvenimą šlovinusį Dievą Švč. Trejybės bažnyčioje – žino vyresnioji karta. Tačiau šią pavardę dabar ne mažiau garsina anūko Egidijaus šeima.

Roberta ir Egidijus KARDONAI iš Dusetų krašto (Zarasų r.) gamina naujoviškas – džiovintas – sriubas, ir džiaugiasi, kad jų įsigyti jau grįžta tie patys pirkėjai.

... Giedrė Mičiūnienė >

- Esate kilę iš Zarasų krašto. Šiandien Jūs jau plačiai žinomi kaip jaunieji ūkininkai, plėtojantys mums dar neįprastą verslą. Kodėl ir kaip gimė mintis pradėti ūkininkauti ir ne tik...?

- **Egidijus:** Aš – čionykštis, kilęs iš Dusetų krašto, baigęs Dusetų Kazimiero Būgos gimnaziją, o žmona Roberta – klaipėdietė. Atsivežiau ją į Aukštaitiją per aplinkui – net per Škotiją: ten dirbom, susipažinom ir susituokėm. Gyvename Lungelių kaime (Dusetų seniūnija). Gamybinės patalpos ir viena pusė mūsų žemės yra Lungelių kaime, o kita žemės dalis – jau Gasių kaime.

Mano prosenelis, kilęs iš žemdirbių, užaugęs ant šitos nederlingos Zarasų krašto žemės, visą savo šeimą maitinęs iš jos. Aš nebuvau žemdirbys, Šveicarijoje dirbau kalnų restorane, Škotijoje teko dirbti telekomunikacijų srityje. Roberta – miesto vaikas, užaugęs prie jūros; ji užsienyje dirbo įvairius darbus didelėse pardavimų kompanijose.

- **Roberta:** Nors sūnus gimė ten, Škotijoje, tačiau šnekėti tarmiškai išmoko jau čia, Aukštaitijoje. Mes, matyt, buvome iš tų imigrantų, kurie tik ir laukė progos, kad galėtų grįžti į tėvynę.

- **Egidijus:** Pirmiausia užgimė mintis – grįžti į Lietuvą, bet tam reikėjo kažkokio rimto postūmio. Ieškojom ir laukėm

► Dusetiškius Egidijų ir Robertą Kardonus pradėti sausų sriubų gaminimo verslą įkvėpė tėvų įdėtas maišelis džiovintų daržovių.

gimstančios idėjos, kuri taptų stipriu stimulu grįžti. Dirbti samdomą darbą nebenorėjom, todėl turėjom grįžti jau įsitikinę, kad čia tikrai turėsime savo veiklą ir pajamas.

- **Roberta:** O kai ieškai ir lauki idėjos, persvarstai net ir beprotiškiausias versijas. Lietuvoje neturėjome jokių įsipareigojimų, nieiškojome jokių darbo skelbimų, neskaitėme darbo pasiūlymų, nes buvome tvirtai apsisprendę, kad turime kurti patys sau darbo vietas.

- **Egidijus:** Ir tada užsikabinome... už lauktuvių, kurias mums atvežė tėvai

iš Lietuvos. Neįtikėtina – tai maišelis džiovintų lietuviškų daržovių. Tą dieną, kai išsivirėme sriubą iš tų, Mamos sudžiovintų daržovių, supratome – tai ir bus mūsų verslo Lietuvoje pradžia. Nuo seno egzistuoja požiūris, kad būti ūkininku – reiškia, dirbti žemę, auginti ar gaminti žemės ūkio produkciją. Dabartinis požiūris leidžia suprasti, kad ūkininkas kartais turi tapti ir verslininku, puikiai nusimanančiu apie marketingo subtilybes.

- **Roberta:** Bet netrukus pasaulį užpuolė COVID-19, paspartinęs ir mūsų grįžimą į gimtinę. Mūsų čia jau laukė – Egidijaus močiutė padovanojo mums žemės, o mes, daug kartų persvarstę įvairiausių variantus, ryžomės – parašę verslo projektą, gavome valstybės paramą, skirtą jaunojo ūkininko ūkiui

► Mažasis ūkininkas apžiūri būsimąjį derlių.

► Dusetiškaiai Egidijus ir Roberta Kardonai ieško retų skonių sriubų.

kūrimui.

- **Egidijus:** Įregistravau savo vardą jaunojo ūkininko ūkį. Dirbame tik dviese su žmona, tačiau, kai reikia padėti, sudoroti derlių, padeda ir artimieji. Visa kita spėjame patys. Visas daržovių ruošimas, perdirbimo procesas – mechanizuotas: rankomis jų tarkuoti tikrai netenka. Svėrimas ir pakavimas taipogi – reikia tik suprogramuoti pagal sriubos receptūrą.

Taip ir užsisuko Dusetų krašte mūsų, jaunųjų ūkininkų, gyvenimas. Visus metus užtruko gamybinių patalpų remontas. Reikėjo įsigyti ne tik žemės dirbimo padargų daržovių sėjai ir priežiūrai, bet ir reikalingos įrangos: plovimo, skutimo, smulkinimo, svėrimo ir pakavimo aparatų. Net iš Italijos atkeliavo mums svarbiausia daržovių džiovintimo įranga, kuri vienu metu gali išdžiovinti net 300 kg daržovių.

Pradėjus veiklą, pradžioje kilo galybė klausimų, į kuriuos padėjo atsakyti veterinarinės ir maisto tarnybos darbuotojai. Supratome, kad yra prasmė auginti daržoves tik tada, jeigu jas patys perdirbsime ir galutinį produktą paruosime vartotojui. Buvo naivu tikėtis, kad augindami daržoves ir jas tiekdami rinkai, galėsime būti konkurencingi. Pasirinkome inovatyvaus, Lietuvoje vis labiau plintančio ūkininkavimo planą – trumpąja maisto tiekimo grandinę – iš ūkininko tiesiai vartotojui.

- **Roberta:** Galime drąsiai sakyti, kad mūsų pagamintą produkciją rankose laikėme tik mes. Tikrai pati trumpiausia maisto tiekimo grandinė, nes mūsų užaugintos daržovės niekur nepervežamos, neguli sandėliuose,

jos nuimamos ir iš karto perdirbamos, jas sudžiovinant ir supakuojant. Net prekyba vyksta pačiu greičiausiu būdu, be pardavimo tarpininkų – internetu, mugėse.

- **Lietuvoje atlikti tyrimai rodo, kad labiausiai mėgstami barščiai, antroji vieta atitektų šaltibarščiams. Džiovintos sriubos? Naujovė. Ar sunku joms rasti kelią į lietuvių skrandį?**

- **Egidijus:** Sriuba, kurią galima išvirti tik iš mažyčio džiovintų daržovių rinkinio, šiandien tikrai dar yra naujovė. Į receptūros kūrimo procesą buvo įtraukti visi, bandėme įvairius variantus, diskutavome, ragavome...

Todėl yra šio gaminio ir pliusų, ir minusų – viena vertus, smalsumas ragina pirkėją pabandyti, tačiau dažnai – gana skeptiškai pagalvojama: „kas čia per sriuba išvirs, jeigu žalių daržovių pats nenusiplausi ir „nesusičiečkavosi“? Žmonėms kyla įvairiausių klausimų: ar ji tirpi, ar netirpi, ar galima į ją dar dėti bulvių, kruopų?

- **Roberta:** Nors mūsų „paruoštukus“ – džiovintas sriubas – sriubų mėgėjai perka dar tik antrus metus, bet mes jau galėtume pasakyti, kad lietuviai daržovių „čiečkavojimo“ laiką geriau skiria darbei, pomėgiams.

Už tokias sriubas ypač dėkingi tolimųjų reisų vairuotojai: nebereikia barškinti stiklinės taros, dėl kurios vis kyla baimė, kad tik nesudužytų. Be to, stiklainiai ne tik užima daug vietos, bet ir sveria nemažai. Čia patogiu: prisipirkai pilną maišą – lengva, bet svarbiausia – saugu.

- **Egidijus:** Tyrimai tikrai nemeluoja,

mūsų gaminti ukrainietiški barščiai irgi populiarūs – užima pirmą vietą.

Šaltibarščiai? Reikės pagalvoti, kaip čia mums juos sudžiovinti. Bet už idėjų – aciū.

- **„Sriubos laikas“ – kodėl taip vadinasi Jūsų sriubos?**

- **Egidijus:** „Sriubos laikas“ – tai laikas, per kurį mes, ūkininkai, nuo sėklos iki sudžiovintų daržovių pakuotės Jums paruošiame sriubą. Šis laikas tęsiasi... maždaug apie 10 mėnesių. Mes sėjame, pikiuojame, sodiname, ravime, retiname, „gainiojame“ ne tik piktžoles (dažnai dar ir stirmas su briedžiais, kurie vis taikosi užsukti ir įvertinti to, kas virsta sriuba), nuimame, dorojame, smulkiname, džioviname, pakuojame.

- **Roberta:** „Sriubos laikas“ – tai laikas, per kurį jūs, sriubos valgytojai, išsiverdate mūsų suruoštos sriubos pakuotę – per 15–20 minučių.

- **Egidijus:** Ir pagaliau, „Sriubos laikas“ – tai ypatingas laikas, kai Jūs mėgaujate karštu, kvapniu ir skaniu, bet svarbiausia – greitai pagamintu sriubos dubenėliu. O tą laiką, kurį būtumėte skyrę daržovėms lupti, pjaustyti, pirkti, – Jūs galite skirti savo šeimai.

- **Šiųmetis derlius „sudžiovino“ naują – moliūgų sriubą? Kuri populiariausia šiandien? Kokia sriuba žadate nustebinti naują sezoną?**

Roberta: Šiųmetis derlius „sudžiovino“ net dvi naujas sriubas: moliūgų ir agurkinę, kuri iš karto šovė į perkamiausių ir mėgstamiausių viršų. Nors kai kurios daržovės ar prieskoniniai augalai puikiai išdžiūvo, bet išdžiovinti užsispiria ir nebeatkarvoja savo puikaus skonio išvirus. Iki kito derliaus teks rinktis iš esamų keturių sriubų: kopūstų, ukrainietiško barščio, moliūgų ir agurkinės.

- **Egidijus:** Mes nuolat eksperimentuojame, kaskart išbandydami įvairius naujus džiovintų daržovių derinius. Esame prižadėję savo pirkėjams

„sudžiovinti“ aštrią sriubą. Šiomet, deja, dar nepavyko, nes vasaros sausra mums neleido užauginti pakankamai reikiamų daržovių. Spalio, tiktai spalio mėnesį, pranešime apie dar dvi naujas mūsų sriubas.

- Kaip keičiasi požūris į pasirinktą verslą, prabėgus metams, kitiems?

- **Egidijus:** Dar vis mokomės, stebime, bandomė. Atsargiai prognozuojame. Pasirinkta ūkininkavimo sritis yra labai priklausoma nuo gamtinių sąlygų – sunku planuoti lepių daržovių, prieskoninių augalų derlių. Kitas nepalankias sąlygas ūkininkavimui, kaip bebūtų keista, gali sukurti nepalankūs politiniai sprendimai.

Įvairūs ūkininkams kursai, konferencijos, bendravimas su įvairių daržovių augintojais padeda atsakyti į daugybę išylančių klausimų ir / ar užplūstančių abejonių. Juk vienas net daržovių lauke ne kažin koks karys būtum.

- **Roberta:** Neturime teisės keisti požūrį į tai, ką jau pradėjome ir kuo patys tikime.

- **Egidijus:** Labai stipriai laiko ir neleidžia abejoti projekto, kuris pasibaigs tik po dvejų metų, sąlygos – jokių atsitraukimų būti negali. Tik pirmyn.

- Grūdų augintojams žiema – laisvės metas. Kada ilsitės Jūs? Iš ko semiatės energijos, marketingui?

- **Egidijus:** Žiema mums – didžiausias pardavimų metas. Siuntų tarnybos išvežioja mūsų sriubas

užsisakiusiems ne tik po Lietuvos miestus ir miestelius. Turime užsakymų ir į užsienio šalis. Ten gyvenantiems lietuviams, kaip kažkada ir mums Škotijoje, matyt, reikia to ryšulėlio daržovių iš gimtinių sriubai išsivirti.

Mūsų produkcija jau susidomėjo nedidelės krautuvėlės Klaipėdoje, Kaune, Panevėžyje, Telšiuose, Mažeikiuose. Jos nuoširdžiai ieško savo pirkėjams išskirtinių skonių.

- **Roberta:** Šiomet su savo „Sriubos laiko“ sriubomis nėrėme į kalėdines mugės Zarasuose, Dusetose, Utenoje, Panevėžyje, Vilniaus Benedikto turguje. Nemažai jų paaukojome „Maisto bankui“.

- **Egidijus:** Mugės mums, ūkininkams, pardavinėjantiems savo pačių užaugintą ir paruoštą vartoti produkciją be tarpininkų, yra atgaiva, nes ir pirkėjas padėkoja mums taip pat – be jokių tarpininkų. Tai ne tik kelia savivertę, bet įkvepia mus, ir, be abejo, yra puiki marketingo priemonė.

- **Roberta:** Kada ilsimės? Ogi tarp visų darbų. Arba tada, kai lietus lyja kelias dienas iš eilės. Arba kai nutarę kelioms dienoms pasprukti iš savo ūkio, lekiame pas mano mamą į kitą Lietuvos pusę, prie jūros.

- **Egidijus:** Darbo valandos? Kartais dirbame 14 valandų per parą, kartais – tik dvi valandas, nes dirbame pagal savo verslo diktuojamą ritmą – taip, kaip mes ir norėjome.

- Tapo įprasta girdėti nuolatin-

ius burbėjimus, nuolatinus dejavimus... Ar dažnai skundžiatės? Jei ne ūkininkavimas – kur ieškotumėte savęs?

- **Egidijus:** Burbame ir mes, juk lietuviams esame gimę. Visi supranta, kad gamta išdaigų negaili – tai sausra išdžiovino, tai šalna nušaldė, tai koks gyvūnas užklydęs „nuskanavo“ – nugrauzė, o lietui užlijus ir daržas „paskendo“. Ūkininkai stabilia politikų nuomone patikėti vis dar negali – niekada nežinai, kokį nurodymą gausi: ar suarti, ar pieva užleisti.

- **Roberta:** Bet iš tiesų labai džiaugiamės kaimo ramybe, nes kelių kilometrų spinduliu neturime jokių kaimynų, o Dusetų miestelio gyventojų bendruomeniškumas, gausybė įvairiausių veiklų ir noras padėti vieni kitiems labai įtraukia, priverčia jaustis svarbiais ir atsakingais.

Viename iš mažiausių Lietuvos miestų – Dusetose – stovi ne tik du paminklai čia gyvenusiems įžymiesiems šio krašto žmonėms: poetui Pauliui Širviui ir kalbininkui Kazimierai Būgai. Čia gyvena daug kuriančių pasaulinio lygio menininkų, fotografų, kasmet plečiasi skulptūrų parkas ne tik ant žemės, bet ir vandenyje, Dusetų kultūros centras - dailės galerija lepina ir saviškius, ir gausius miestelio svečius vis naujomis parodomis, koncertais, renginiais.

- **Egidijus:** Mūsų Dusetos – lyg miniatiūrinis meniškasis Paryžius, tačiau labai džiugu, kad čia yra pastebimi ir gerbiami žemdirbiai – 2023-aisiais, švenčiant seniūnijos Derliaus šventę, į sceną lipome ir mes – buvome išrinkti geriausiaisiais metų ūkininkais. Gera būti pastebėtiems ir įvertintiems.

- Koks Jūsų pagrindinis gyvenimo moto?

Sutariame dėl bendro moto: „Geriau padaryti ir gailėtis, negu gailėtis, kad net nepabandei!“

PAVASARINĖ VAISMEDŽIŲ, VAISKRŪMIŲ, VAISIŲ, DARŽOVIŲ PREKYBA

ŽŪB Anykščių vaismedžiai nuo 2024 metų balandžio mėnesio pradeda vaismedžių ir vaiskrūmių prekybą.

Bus parduodami žemaūgiai ir aukštaūgiai įvairių veislių vaismedžių sodinukai: obelys, kriaušės, slyvos, vyšnios, trešnės, persikai, abrikosai ir vaiskrūmių sodinukai – serbentai.

Visi sodinukai atsparūs šalčiams ir ligoms. Spausdiname augalo pasus vaismedžių sodinukams.

Turintiems laisvos žemės ir pageidaujantiems įsigyti didelį kiekį sodinukų, taikysime didesnes nuolaidas.

Taip pat prekiaujame pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą užaugintais įvairių veislių obuoliais ir kriaušėmis. Turime NKP sertifikatus, išduotus VŠĮ „Ekoagros“.

Prekiaujame bulvėmis dviejų veislių: raudonos bulvės „Laura“, kurios labiau tinka cepelinams gaminti, ir vokiškos geltonos, tinkančios košėms ir kt. maisto patiekalams gaminti.

Visa produkcija užauginta savo ūkyje, lietuviška.

ŽŪB „Anykščių vaismedžiai“ prekybos vieta Šeimyniškių kaime, pirmajame kelio Anykščiai-Ukmergė kilometre.

Prekybinio namelio adresas: Kavarsko g. 7, Šeimyniškių k., Anykščių sen., Anykščių r. sav. Tel. +370 699 59 429

Daugiau informacijos tinklapyje www.anyksciuvaismedziai.lt

Istorinis pastatas pradėjo naują gyvenimą

Daugiau nei dešimtmetį nenaudotas, buvęs Anykščių rajono policijos komisariato pastatas baigiamas rekonstruoti. Pačiame Anykščių miesto centre stūksojęs niurus dviaukštis namas įgavo šviesų, spalvų ir gyvybės. Antrajame pastato aukšte įsikūrė namo savininkės UAB „ESSPO“ kontora, pirmasis aukštas nuomojamas kavinei „Mandri puodai“ bei grožio paslaugų teikėjams.

Po visu namu esančiame rūsyje vasario mėnesį tebevyko remonto darbai. Baigus darbus, rūsys taip pat bus išnuomos.

► UAB „ESSPO“ direktorius Lukas Pakeltis įsikūrė buvusio Anykščių rajono policijos viršininko kabinete.

Iki komisariato laikų veikė degalinė

Rekonstruotas pastatas yra statytas dar 1926-aisiais. Archyvuose nurodoma, kad namą Anykščių centre pasistatė Teofilė ir Antanas Minkevičiai, kurie Karčių kaime turėjo ir 60 ha ūkį. A. Minkevičius pradinį kapitalą užsidirbęs Amerikoje. 400 kv. m bendro ploto dviaukščiame name tarpukariu veikė maisto bei smulkių prekių parduotuvė ir degalinė, kuri prekiaavo žibalu, dyzelinu, benzinu. O pats A. Minkevičius turėjęs naują „Opel Capitan“ automobilį.

Užėjus sovietams, pastatas buvo nacionalizuotas, Minkevičiai ištremiti. Pora neturėjo palikuonių, ir Lietuvai vėl tapus nepriklausoma, klausimų dėl pastato grąžinimo paveldėtojams nekilo.

Po pastato nacionalizavimo jame buvo įkurdinta milicija. Sovietmečiu Minkevičių namas buvo gerokai padidintas. Po 1990-ųjų milicijai tapus policija, buvusioje degalinėje toliau šeimininkavo pareigūnai.

2011-aisiais policijos komisariatas iškraustytas į naujas patalpas Anykščių pakraštyje, o senąjį namą ėmėsi pardavinėti Turto bankas.

Anykštėno verslininko ir politiko Luko Pakelčio valdoma UAB „ESSPO“ buvusį komisariato pastatą nusipirko prieš trejus metus, jau iš privataus asmens, kuris, tikėtina, nebuvo pirmuoju vėl privatizuoto pastato savininku.

► Buvusio Anykščių policijos komisariato pastato rekonstrukcijos projektą parengė anykštėnas, architektas Vytenis Daunoras.

► Verslininkas Lukas Pakeltis apleistą buvusį policijos komisariato pastatą nusipirko prieš trejus metus.

buvusio policijos komisariato rekonstrukciją kuravo būtent V. Petronis. „Ačiū Virgiui. Mano nuopelnai šioje sferoje yra nedideli, aš tik pasirašinėjau“, – šypsojosi L. Pakeltis.

Beje, gudrus pavadinimas „ESSPO“ iš tiesų nieko nereiškia. Kai L. Pakelčio tėtis K. Pakeltis kūrė verslą, lankėsi Suomijoje, Espoo mieste, ir šį vietovardį adaptavo savo įmonei.

„Auksinis“ rūsys...

Pasak L. Pakelčio, pastato rekonstrukcija kainavo ženkliai daugiau, nei jis

„ESSPO“ įsikūrė priešais buvusią „ESSPO“

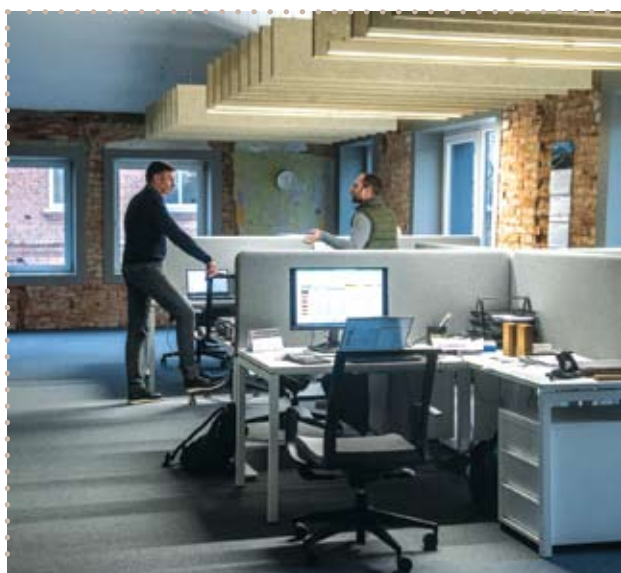
UAB „ESSPO“ praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje įkūrė L. Pakelčio tėtis Kęstutis Pakeltis. Lukas dar buvo paauglys, kai dabar jau amžinatilsį jo tėtis su kolegomis atidarė pirmąją savo įmonės kontorą. Iš savo darbo kabineto išėjęs į balkoną, L. Pakeltis tiesiai prieš akis, kitoje gatvės pusėje, mato buvusią „ESSPO“ kontorą, veikusią daugiabučio namo viename iš butų.

„Kai tėtis savo ofisą 1998 ar 1999 metais įsirengė, atrodė gražu – ofisas centrinėje gavėje.

Dabar žiūriu į mūsų kontorą, regis, pavyko man šokių tokį progresą pasiekti“, – „Aukštaitiškam formatui“ kalbėjo L. Pakeltis.

Nuo „ESSPO“ įkūrimo tebedirba Virginijus Petronis, buvęs Luko tėčio verslo partneris.

Po K. Pakelčio mirties V. Petronis vienas valdė įmonę, išsaugojo ją, kol užaugo kolegos vaikai. L. Pakeltis „Aukštaitiškam formatui“ kalbėjo, kad

► UAB „ESSPO“ kontorai skirtas visas antrasis pastato aukštas.

► Pirmajame pastato aukšte įsikūrė parduotuvė ir grožio paslaugų teikėja...

įsivaizdavo. Ypač brangus buvo po visu namu esantis rūsys. „Kaunas turi auksinį tualetą, o aš – auksinį rūšį. Buvo pelėsis, drėgmė, reikėjo ventiliacijos sprendimų, reikėjo sienas sustiprinti. Pigiiau būtų buvę rūšį užpilti žemėmis“, – aiškino verslininkas. Milicijos (vėliau policijos) komisariato rūsyje buvo įrengta daboklė.

Anyškėčių rajono savivaldybės vyriausioji architektė Daiva Gasiūnienė aiškino, kad tarpukariu Minkevičiai buvo įrengę rūšio ventiliacijos sistemą, tačiau sovietmečiu, statant priestatą ir didinant rūšį, ventiliacija buvo sunaikinta.

„Milicija rūsyje įkūrė daboklę, užkimšo visus ventiliavimo kanalus, ir supūdė tą rūšį. L. Pakeltis ne tik įgilino rūšį, bet ir švirkstė į sienas tam tikrą chemiją, kuri naikino pelėsią“, – aiškino architektė.

Pati „ESSPO“, kontorai pasilikusi 250 kv. m antrąjį pastato aukštą, jame įsirengė posėdžių salę, virtuvėlę, apie 20 darbo vietų kolektyvui, erdvų vadovo kabinetą.

UAB „ESSPO“ direktorius L. Pakeltis įsikūrė toje pastato dalyje, kur rezidavo ir ankstesnieji viršininkai – rajono milicijos ir policijos vadovai.

Trys pagrindinės veiklos kryptys

UAB „ESSPO“ pastaraisiais metais pasiekia per 20 mln. eurų apyvartą, bent milijono eurų metinį pelną.

Trys esminės bendrovės veiklos kryptys: tirpiklių lėktuvų kilimo takams gamyba ir prekyba jais, medienos apdirbimas bei betono priedų gamyba.

„Ledo ir sniego tirpikliai vis dar yra ašis. Prie jos per keletą metų norime išvystyti lėktuvų apipurškimų skysčių gamybą. Tada bus pilnas paketas. Geografiškai nelabai yra kur plėstis, bet produktų spektrą galime padidinti.

Medienos profilį keičiame, koncentruojamės į termomedieną – padaromi kaitinimo tuneliai, keliama labai aukšta temperatūra. Esame nusipirkę bazę, dabar instaliuojame. Iš tos termomedienos daromos terasos, pirtys, dailylentės. Iš Suomijos, Švedijos perkame žaliavą, produkciją išvežame į JAV, Vakarų Europą. Parduodame ir Lietuvoje. Perkame

dvigubo pjovimo lentas, po termoapdirbimo jos dar ir obliuojamos.

Trečia sritis – betono priedai. Betonas, atrodo, yra labai paprastas – pili cemento, žvyro ir vandens... Bet iš tikrųjų čia visas mokslas, sudėtingas procesas. Sukurti chemikalus, padaryti, kad jie veiktų. Pakankamai oligopolinė rinka. Esame finalinėje stadijoje, pabaigėme visus tiriamuosius darbus.

Dabartines įmonės apimtis per kelerius artimiausius metus tikiuosi kaip minimum padvigubinti“, – apie „ESSPO“ kalbėjo L. Pakeltis.

Be minėtų trijų veiklos kryptių UAB „ESSPO“ veikia ir kaip investuotojas į kitas įmones. L. Pakeltis investuoja ir kaip fizinis asmuo.

„Galėčiau viską išsiparduoti ir būti laimingas pensininkas, bet darau, kas man patinka, mane „veža“ azartas, toks jau mano charakteris. Ir išsipardavęs vėl į kažką įsivelčiau“, – kalbėjo 38-erių metų verslininkas,

►...bei kavinė „Mandri puodai“.

► Rekonstruotam pastatui jau beveik 100 metų. Tarpukariu jame veikė parduotuvės ir degalinė.

prieš keletą mėnesių turėjęs rimtų problemų dėl sveikatos, ir tuomet tikinęs, kad bandys save labiau tausoti.

Mažiau vynioja į vatą...

Verslo įmonės kontora miesto centre yra naujiena Anykščiams. L. Pakeltis tikina, kad tokiu būdu jis nebandė pasirodyti esąs sėkmingas verslininkas.

„Investicija, ir tiek. Gyvenimas keičiasi. Po pernai metų (turi omenyje sveikatą, – red. past.) daug kas pasikeitė. Supratau, kada dalies dalykų nepakeisi, nuo savo prigimties nepabėgsi. Ir dirbti mažiau gal neišeis... Reikia bent išmokti ilsėtis. Kai aš esu pailsėjęs, man patinka, ką darau. Iššūkiui patinka. Tik reikia išmokt neperdegt. Faktas, kad esu azartiškas,

noriu rezultatų, siekiu pergalių. Bet ne dirbtinio įvertinimo reikia, o kad rezultatai patys už save kalbėtų. Ir valdžios, kaip savitikslio, man nereikia“, – tvirtino anykštėnas.

„Dabar ir politikoje, ir gyvenime mažiau vynioju į vatą. Kaip yra, taip ir sakau – taip man žymiai lengviau gyventi. Negalvoju, ką pagalvos kitas, ar neišsižeis, ir taip toliau. Tiesumas gali atrodyti kaip arogancija... Bet faktas, kad aš turiu pastatą ir dėl to esu didesnis, svarbesnis, na, baikit... Gal prieš kažkiek metų tai ir būtų buvę svarbu“, – aiškino verslininkas.

Politikoje liko viena gyvybė

L. Pakeltis kelias kadencijas dirba Anykščių rajono savivaldybės taryboje, jis jau daugelį metų yra tikrasis Anykščių liberalų lyderis. Į politiką L. Pakeltis sakė atėjęs... iš neturėjimo, ką veikti.

„Grįžau į Anykščius 2009 metais. Augau politiškai aktyvioje šeimoje. Man buvo įdomu. Su tuometiniu meru Dariumi Gudeliu, su jo patarėju Aidu Giliu, su liberalų flangu tėvas diskutuodavo. Ir man buvo įdomu. Grįžau čia, draugų nėra, veiklos nėra. Man 23-eji metai... Įstojau į Liberalų ir centro sąjungą. Per 2011-ųjų savivaldos rinkimus buvau štabo vadovu. Su partija

ragas. 2012-aisiais buvome du nuo LiCS Tarybos nariai. Perėjau į Liberalų sąjūdį. 2015 metais laimėjome rinkimus. Daug dirbome, buvo azartas. Ir dabar žinau, kaip laimėti rinkimus. Bet daugiau niekad į rinkimus nėjau su tokiu azartu, kaip 2015 metais“, – apie savo politikavimą pasakojo L. Pakeltis.

Jis sakė manęs, kad dar vieną kartą su didele jėga dalyvaus rinkimuose. Bet tik vieną...

„Politikoje aš turiu vieną likusią gyvybę, vieną šansą laimėti – atiduoti visus savo resursus ir arba laimėti, arba nelaimėti. Dabar aš to nenoriu. Bet ir nenoriu, kad Anykščiai eitų apačion ir būtų gėda juose gyventi. Į Seimą tikrai nenoriu. Sprendimų paieškos savaitėmis, mėnesiais man būtų neįdomios. Įdomi tik vykdomoji valdžia. Esu įpratęs sugalvoti ir daryti, ir prisiimti atsakomybę. Politikoje to trūksta – visi pašnekame, neaišku, kas daro, kai padaro gerai, nuopelnus prisiima visi, o jeigu blogai, – kaltų nėra. Kardinalus požiūrio skirtumas nuo to, kaip aš įsivaizduoju.

Beje, jeigu iki tol nebūčiau politikavęs, dabar į politiką neičiau. Prie dabartinio užimtumo, prie visų planų, tikrai ne“, – kalbėjo verslininkas.

Anyksta.lt – regiono portalų lyderis

Lietuvos medijų fondo užsakymu sukurta internetinė svetainė, kurioje pateikiami regioninių bei nišinių portalų reitingai. Tarp Utenos regiono portalų pagal lankytojų srautus akivaizdžiu lyderiu yra UAB „Anykštos redakcija“ valdomas naujienų portalas anyksta.lt.

O pagal portale skaitytojų praleidžiamą laiką anyksta.lt yra ir vienas iš visos Lietuvos lyderių.

Sausio mėnesį anyksta.lt sulaukė 162 tūkst., vasarį – 96 tūkst., kovą – 106 tūkst. vartotojų. Anyksta.lt puslapių atsivertimų skaičius per mėnesį atitinkamai siekė 891 tūkst., 707 tūkst. ir 711 tūkst.

Antrąją vietą pagal skaitytojų srautus Utenos regione užimančio portalo utenosdiena.lt vartotojų skaičius sausio mėnesį buvo 47 tūkst., vasarį – 38 tūkst., kovą – 54 tūkst. Utenosdiena.lt sausį turėjo 136 tūkst. puslapių atsivertimų, vasarį – 88 tūkst., kovą – 110 tūkst.

Portalų reitingai pateikiami adresu <https://websites.setupad.com>. Šią svetainę Lietuvos medijų fondo užsakymu sukūrusios UAB „Setupad Technologies“ direktorius Povilas Goberis „Aukštaitiškam formatui“ sakė, kad reitingas yra absoliučiai objektyvus – jį automatiškai persikelia google analytics duomenys.

Šiuo metu reitinguota 118 regioninių ir nišinių portalų – visi, kurie UAB „Setupad Technologies“ pateikė prieigą prie google analytics. P. Goberio įsitikinimu, absoliuti dauguma solidžius skaičius turinčių portalų prieigą prie savo duomenų pateikė.

Regioninių ir nišinių portalų reitinge pagal vartotojų skaičių išsiskiria penki didesni portalai: Klaipėdos ve.lt, Vilniaus madeinvilnius.lt, Kauno kasvyksta.lt bei technologijos.lt ir alfa.lt. Šių portalų mėnesio vartotojų skaičiai paprastai peršoka šešių nulių zoną.

Anyksta.lt pagal vartotojų skaičių ir puslapių atsivertimus yra antroje grupėje, kartu su daug didesnių miestų – Panevėžio, Šiaulių, Alytaus – portalais.

UAB „Setupad Technologies“ pateikiamas reitingas yra nuolat besikeičiantis – automatiškai sumuojasi duomenys nuo mėnesio pradžios. Anyksta.lt pagal bendrą momentinį 118 Lietuvos regioninių ir nišinių portalų reitingą yra patekęs ir į dešimtuką, ir buvęs prie iškritimo iš trisdešimtuko ribos. Kovo mėnesį anyksta.lt reitinge užėmė 12-ąją vietą, balandžio 8-ąją buvo 29-oje pozicijoje.

Vasario mėnesį portale anyksta.lt vidutiniškai

► Anykščių portalas anyksta.lt pagal vartotojų skaičių konkuruoja su didžiųjų miestų – Šiaulių, Panevėžio bei Alytaus – portalais.

skaitytojai praleido po 5 min. 40 sek., kovą – po 4 min. 46 sek.

Kituose panašaus dydžio portaluose lankytojų praleistas laikas kovo mėnesį: grokiskis.lt – 1 min. 12 sek., jp.lt (Panevėžys) – 1 min. 52 sek., sekunde.lt (Panevėžys) – 2 min. 4 sek., alytusplius.lt – 3 min. 39 sek., jonavoszinios.lt – 1 min. 43 sek., rinkosaikste.lt (Kėdainiai) – 1 min. 53 sek. Utenosdiena.lt skaitytojai kovo mėnesį portale praleido vidutiniškai 1 min. 38 sek.

Anyksta.lt pagal skaitytojų portale praleidžiamą laiką lenkia ir didžiuosius regioninius portalus – kovo mėnesį madeinvilnius.lt vienas vartotojas vidutiniškai praleido 2 min. 19 sek., ve.lt – 1 min. 18 sek., kasvyksta.lt – 2 min. 26 sek.

Skaitytojų praleisto laiko trukmė nurodo, kad portale yra ką veikti – randamos ne tik antraštės, bet ir tekstai.

Buvusi diplomatė strateguoja Anykščių kultūrą

LRT kultūros turinio vyriausioji redaktorė, prieš tai ketverius metus buvusi diplomatė Kinijoje, o praeitą rudenį sutikusi vadovauti Anykščių rajono kultūros tarybai, Agnė BILIŪNAITĖ, gruodžio mėnesį atšventusi 42-ąjį gimtadienį, gimė Utenoje, tačiau užaugo Anykščiuose. Baigusi Jono Biliūno gimnaziją, ji pasirinko tuo metu Vilniaus universitete pirmą kartą atsiradusias Orientalistikos centro Lyginamąsias Azijos studijas. 2006-aisiais baigė Vilniaus dailės akademijos UNESCO katedroje kultūros vadybos ir kultūros politikos magistrantūrą. Kultūros organizatorė A. Biliūnaitė mielai sutiko mintimis pasidalyti su „Aukštaitiško formato“ skaitytojais.

... Jonas Junevičius >

– Jei neklystu, esate klasiko Jono Biliūno giminaitė. Kada suvokėte šios giminystės prasmę, gal tai įtakoją meilę literatūrai, gimtinei, gal paskatino imtis plunksnos?

– Genealoginis medis, kultūrinis kontekstas, praeitis, senelių ir prosenelių patirtys visada buvo ir yra labai įdomu. Liūdna, kad Lietuvoje nuolat patirdami tokią skersvėjuotą istoriją, mažai kas galime papasakoti apie savo kilmę giliau nei porą-trejetą kartų atgal. O jeigu pavyko išsaugoti prosenelės austą lovatiesę, tai prilgsta dvaro paveldėjimui. Štai neseniai „Literatūroje ir mene“ skaičiau pažįstamo įspūdžius iš Pietų Korėjos nacionalinio muziejaus, kuris kaupia asmenines paprastų korėjiečių relikvijas, šimtmečius per kartas išsaugotus reikšmingus buitines daiktus. Tai stiprina ir pratęsia juos pačius, kaip tautą. Panašių projektų atsiranda ir Vilniaus bei Kauno muziejuose. Vadinas, visiems mums svarbu tęstis laike per materialius objektus ir per pasakojamas istorijas. Grįžtant prie jūsų klausimo – taip, rašytojas Jonas Biliūnas buvo mano proprosenelio brolis, bet akivaizdu, kad tai nedarė jokios įtakos, tiesiog suteikė pavardę. Pralinksmino jūsų frazė „imtis plunksnos“. Ji man pasirodė dar tolimesnė, nei giminystė su literatūros klasiku. Bet tada prisiminiau, kad pirmus eilėraščius dešimtajame dešimtmetyje parašiau... tėčio spausdinimo

► Anykščių rajono kultūros tarybos pirmininkė Agnė Biliūnaitė mano, kad būtina parengti naują Anykščių rajono kultūros ir meno plėtros programą.

mašinėle. Tad gal ir iki plunksnos ne taip jau toli, kai pagalvoji.

– Kai baigėte gimnaziją, manau, dauguma jūsų amžiaus jaunuolių rinkosi studijuoti tuo metu madingą vadybą, informacines technologijas, tarptautinius santykius. Jūsų kryptis buvo Azija. Ryžotės mokytis kinų

kalbos, metus studijavote Taivanyje. Nepritrūko drąsos palikti Lietuvą, artimuosius, o gal kaip tik ten buvo svajonės išsipildymas?

– Norėjau mokytis visą pasaulį. Mano mylimiausia pamoka buvo geografija, su didžiausia meile prisimenu geografijos mokytoją Astą

Taurelienę, kuri mums, turbūt šeštokams, surengė vasaros ekspediciją, per kurią iš natūros braižėme kaimo žemėlapi, pasidarytais įrankiais matavome kalvų aukštį virš jūros lygio, kasėme dirvožemio sluoksnius. Namuose, mamos bibliotekoje nuolat atsirasdavo knygų apie senąsias civilizacijas, pasaulio kultūras, menus. Devintoje klasėje buvau sugalvojusi tapti Egipto archeologe. Tad įstoti į Orientalistiką man atrodė ganėtinai nuoseklu. O kas dėl drąsos – labiau bijau nepatirti visos pasaulio įvairovės, nepažinti skirtingų žemynų, šalių, neaplankyti visų pasaulio miestų.

– Dar studijų metais dirbote parodų kuratore, vėliau – savaitraštyje „Šiaurės Atėnai“, Lietuvos rašytojų sąjungoje. O tada – netikėtas šuolis į Lietuvos nacionalinį operos ir baletą teatrą – parašėte libretą operai „Dviskaita“ (pastatyta 2008 metais). Lietuvos rašytojų sąjunga išleido jūsų eilėraščių rinkinį „Miegantys sufleriai“, po kelerių metų išėjo jūsų iš kinų kalbos išverstas Nobelio premijos laureato Gao Xingjian romanas „Dvasios kalnas“. Dirbote Nacionaliniame projekte „Kūrybinės partnerystės“, ieškojote, kaip kūrėjo mąstymą ir veikimo būdą pritaikyti mokyklose. Stebėtinai universalumas, pažintys, sukauptos patirtys ir žinios. Buvote pirmoji Lietuvos kultūros atašė Kinijoje bei Pietų Korėjoje.

– Na, man mano gyvenimas atrodo visai logiškas. Posūkiiai ir aplinkkeliai galiausiai vis tiek sueina į tą patį domėjimosi lauką: kultūrą plačiąja prasme, kaip ji veikia žmogų, visuomenę, civilizacijas, kokios jos išraiškos formos, kodėl žmogus be jos negali. Man patinka nuolat patirti visokiausias kultūros, meno formas. Ir visi skirtingi darbai, kuriuos teko dirbti, vienaip ar kitaip skatino kultūros sklaidą, kultūrinius mainus, kultūros analizę. Ar tai būtų kūrėjų mąstymo ir veikimo principų pritaikymas mokyklose, ar naujų literatūros formų paieškos, jungiant eilėraščių ir video meną, ar darbas prodiuserių komandoje, padedant kūrybinei komandai sukurti ir pastatyti didžiulius operos spektaklius. Man patinka ištyrinėti ir perprasti kiekvieną kultūros, meno šaką atskirai, kas ji yra, kaip ji veikia, padėti ją geriau suprasti, patirti kitiems. Atskirai noriu pasidžiaugti ypatinga patirtimi „Kūrybinių partnerystės“ komandoje. Šis projektas ir toliau sėkmingai veikia, tiesa, dabar vadinasi „Kūrybinių jungčių“ asociacija. Jų siūlomas paslaugas švietimo ir kultūros įstaigoms drąsiai rekomenduoju, nes tai yra žmonių įsitikinimus ir rutininius veikimo modelius keičianti patirtis. Ten dirbdama suradau fantastiškų draugų, ir iki pat dabar jaučiuosi esanti didžiulės, visą Lietuvą apimančios kūrėjų genties dalimi.

– Ketveri metai Kinijoje – nuo 2015-ųjų iki 2019-ųjų. Kas labiausiai stebino, įsiminė, pavyko ar ne užmegzti ilgalaikius kultūrinius santykius su šia šalimi, ar jie nesugriuvo, Lietuvai pripažinus

► Agnė Biliūnaitė prie metalo skulptoriaus Romualdo Inčirausko ir dailininkės tekstilininkės Zitos Inčirauskienės sukurtos skulptūrinės kompozicijos „Suolelis“, simbolizuojančios žydų savaitę.

Taivano nepriklausomybę, Rusijai pradėjus karą Ukrainoje? Ar išliko ten draugų, su kuriais tiltai nesugriuvo?

– Darbas Lietuvos kultūros atašė Kinijoje ir Pietų Korėjoje buvo didžiulė ir nepakartojama patirtis. Kartu su visu Lietuvos kultūros lauku nuveikėm tikrai daug, į Pekiną, Šanchajų, Šenženį, Wudženą, Tiendziną, Honkongą nuolat keliavo lietuviški dramos ir šiuolaikinio šokio spektakliai, klasikinės muzikos atlikėjai prisistatė svarbiausiose Kinijos scenose, didžiulė Lietuvos šiuolaikinę dailę pristatanti paroda buvo surengta Nacionaliniame Kinijos dailės muziejuje, išversta ir išleista keletas knygų, parodyta lietuviškų filmų, partnerių Kinijoje ieškojo Lietuvos popmuzikos, dizaino,

architektūros ekspertai. Neabejoju, kad Lietuvos kūrėjai ir organizacijos iš to laimėjo neįkainojamą patirtį, pažvelgė į save iš šono, patyrinėjo milžinišką ir labai skirtingą nuo Vakarų pasaulio meno rinką, kai kas netgi išgyveno finansiškai pelningą gastrolių maratoną, kai kam kilo naujų kūrybinių idėjų, daug kas įgavo drąsos bandyti toliau ir plačiau. Žinoma, prieš keletą metų leisdama atidaryti Taivaniečių atstovybę, Lietuva užsitraukė Kinijos nemalonę, dėl ko buvo užšaldyti ne tik verslo, bet ir kultūriniai ryšiai. Nutrūko jau įsibėgėjusi kultūrinė apykaita. Šiandien žiūriu į tai su distancija. Kinija gyvena daug didesniais laiko metais – dešimtmečiais, šimtmečiais,

► *Prie Didžiojo Leshan Budos. Didžiausia pasaulyje (71 m aukščio) sėdinčio Budos skulptūra buvo išskobta uoloje Tangų dinastijos laikais VIII–IX amžiuje Sičuano provincijoje.*

tūkstantmečiais. Kai santykiai atšils (o taip vis tiek anksčiau ar vėliau nutiks), bus galima vėl grįžti ir toliau pratęsti jau turint bendrą istorinę patirtį, konkrečius pavyzdžius, nebe nuo nulio.

– Prisimenu, buvote „Anykščių – Lietuvos kultūros sostinės 2012“ ambasadore, ir štai šį rudenį Anykščių kultūros taryba jus išrinko šios tarybos pirmininke. Anykščiams tai džiugi žinia. Tai gal ryšys su Anykščiais niekada ir nebuvo atvėšęs?

– Anykščiuose gyvena mano tėvai. Kartais, kai grįžtu jų aplankyti, užsuku ir į vieną kitą kultūros renginį, pasivaikštau po miestą. Tai ir viskas. Žinoma, visada viena akimi seku, kas čia vyksta, keliaudama po kitas šalis vis palyginu Anykščius su man patinkančiais panašaus kalibro miestais. Deja, objektyviai žiūrint, Anykščiai dažniau pralaimi, nors savyje turi potencialo, neblogus pamatus, bet dar labai daug ką būtų galima čia patobulinti, sukurti, pakęsti, kad šis miestas augtų, kultūrinis gyvenimas jame tirštėtų, kad dėl jo čia nuolat važiuotų žmonės iš kitų miestų ir šalių.

– Dirbate LRT kultūros turinio redaktore. Koordinuoti šios organizacijos kultūrinio darbo specifiką, ryšius su Lietuvos kultūros institucijomis, manau, ir jums nemenkas iššūkis. Ar atsiras laiko Anykščiams?

– Taip, LRT yra didžiulė medių grupė, ją sudaro trys televizijos kanalai (LRT Televizija, LRT Plius, LRT Lithuanica), trys radijo stotys (LRT Radijas, LRT Klasika, LRT Opus), LRT portalas, Radioteka, Mediateka, Epika, aktyviai prižiūrimos paskyros socialiniuose tinkluose.

Džiaugiuosi, kad turiu daug erdvės ieškoti, bandyti ir įnešti naujovių. Mano darbas LRT prasidėjo nuo LRT Kultūros strategijos parengimo. Vėliau, siekiant ją įgyvendinti, inicijavau jau penktus metus skaičiuosiantį projektą „Žiemojimas su opera“, kurio metu Lietuvos žiurovai turėjo ne tik galimybę kiekvieną žiemos sekmadienį žiūrėti įdomiausias operas iš svarbiausių pasaulio scenų su lietuviškais subtitrais, bet ir pasiklausti specialiai jiems parengtų diskusijų, kurių metu ekspertai išnarsto kiekvienos operos

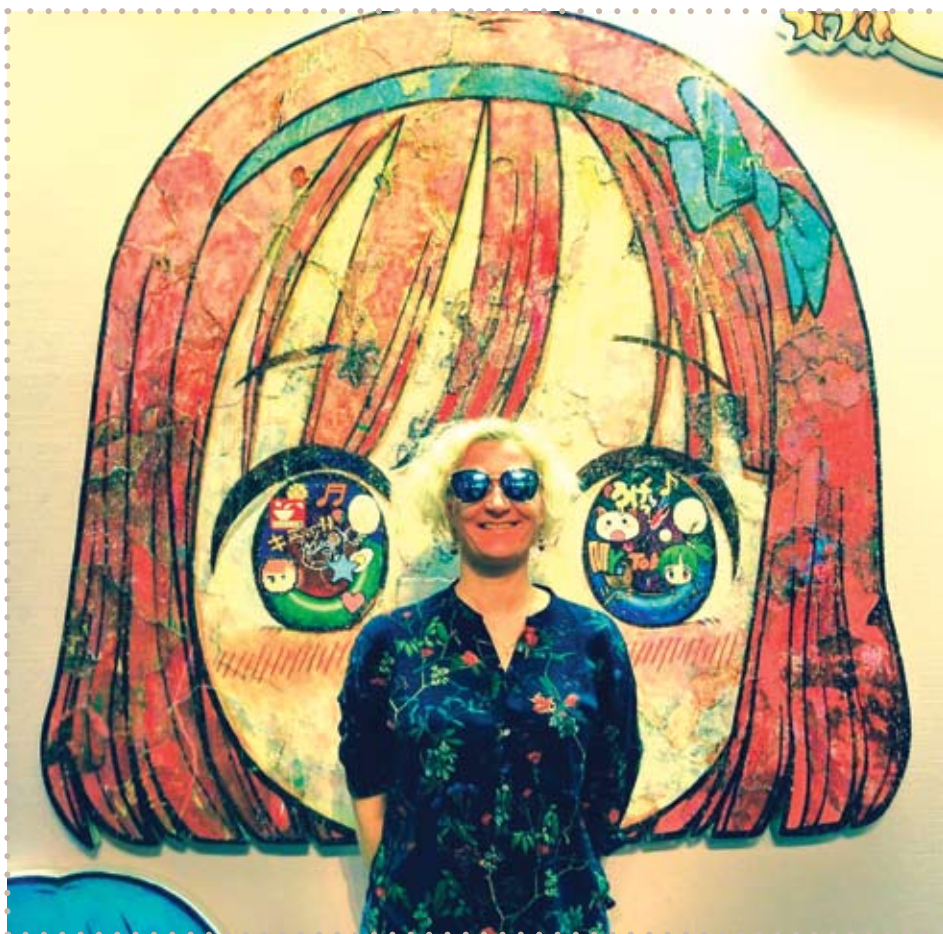
kontekstą, istorines sukūrimo aplinkybes, atlikimo niuanus. Pasirodo, žiūrėti operą, sėdint ant savo namų sofas, gali būti net geriau, negu važiuoti jos pasižiūrėti į Vilnių ar skristi į Niujorką. Atrinkta ir parodyta daugybė įdomiausių dokumentinių filmų, žymių režisierių retrospektyvų, į radijo ir televizijos eterį atvesta naujų laidų. Praeitą vasarą inicijavau ir prodiusavau aštuonių koncertų ciklą „Vilnius 700. Muzikinė kelionė laiku“, kurio tikslas – koncertus filmuojant tarsi muzikinius klipus, kiekvieną Vilniaus šimtmetį atspindinčią muziką atlikti išlikusiame to amžiaus pastate – XIV amžiaus Šv. Mikalojaus bažnyčioje, XVII amžiaus Basųjų karmelitų vienuolyne, XX amžiaus buvusiuose VRM kultūros rūmuose ir pan. Rugsėjį vykusiame 60-jame Tarptautiniame Golden Prague televizijų festivalyje vienas iš šių koncertų, skirtas XXI amžiui, buvo pripažintas geriausiu šių metų koncerto įrašu. Koncertas nufilmuotas „Green Hall“ verslo centre, trijų jaunosios kartos lietuvių kompozitorių kūrinius atlieka šiuolaikinės muzikos ansamblis Synaesthesia bei šokio teatras LowAir. Festivalyje varžėsi koncertai, spektakliai ir muzikiniai dokumentiniai filmai iš viso pasaulio. Tad jame nugalėti buvo ypatinga akimirka, sustiprinusi jausmą, kad galime būti įdomūs pasauliui, ir tikrai turime ką pasiūlyti, nepaisant daug mažesnių biudžetų.

O kas dėl jūsų bėgavimo, ar atsiras laiko Anykščiams, tai manau, laikas parodys. Vadovaujuosi taisykle – kas daugiau daro, tas daugiau ir padaro. Man patinka visada turėti keletą veiklos krypčių, keletą skirtingų projektų. Tai padeda atsitraukti, atpalaiduoti smegenis ir, bestrateguojant kažką visai nesusijusio, sugalvoti naujų idėjų tam, nuo ko atsitraukiau. Be to, patirtis Anykščių kultūros taryboje leis iš arčiau patyrinėti, kaip ir kas ir kodėl vyksta ar nevyksta kultūros lauke regione, mažame mastelyje. Man patinka perjunginėti optiką nuo žmonijos prie žmogaus, nuo kultūrinių tiltų tarp valstybių iki tiltų tarp Anykščių ir Anykščių rajono miestelių.

– Anykščiuose verda ne tik kultūrinis gyvenimas, bet ir su juo susijusios aistros, taigi lengva nebus. Manau, turite nuomonę, kur link turėtų sukėti Anykščių kultūra. Ką manote apie rašytojų kaimelio projektą, jo stabdymą ir kitas kultūrinės Anykščių aktualijas?

– Visų pirma, man įdomu išanalizuoti visą Anykščių rajono kultūros žemėlapi. Identifikuoti, kiek ir ko ir kur yra, veikia, telkiasi, kas ir kur ir kodėl neveikia, nevyksta, stringa. Susipažinau su Anykščių kurortizavimo strategija, manau, kad tai labai reikšmingas dokumentas, kuris neabejotinai gali padėti Anykščiams pereiti į kitą kokybinį lygmenį. Tačiau be to būtina reikia parengti naują Anykščių rajono kultūros ir meno plėtros programą, kuri padėtų tiek miesto Savivaldybei, tiek čia dirbančioms kultūros organizacijoms, tiek patiems miestiečiams, rajono gyventojams

► *Yokohamos trienalėje 2017, Japonijoje. Vienas išpūdingiausių aplankytų meno renginių.*

veikti kryptingiau. Kultūros taryboje išties gausu puikių profesionalų, ir nors turėjome tik keletą susitikimų, bet esu įsitikinusi, kad visi nusiteikę padirbėti iš pieties, visi yra Anykščių fanai ir serga už šio miesto sėkmę. Aš asmeniškai manau, kad Anykščiams reikia kompleksinės kultūros lauko diagnostės ir aiškaus strateginio plano, kaip ir ką ir kas turėtų daryti, kad situacija pagerėtų. Svarbu Anykščiams atsigręžti į savo istorines asmenybes, ypač moteris, kurių šiandiniame miesto naratyve beveik nesigirdi. Drąsiai

pažvelgti į save kitų akimis, daugiau diskutuoti su skirtingų sričių ekspertais iš kitų Lietuvos miestų, peržiūrėti bendradarbiavimo su nacionalinėmis ir užsienio kultūros ir meno organizacijomis praktiką. Keliaudama po užsienį, labai mėgstu „flaneurinti“ (klajoti be tikslo) po miestus: užsukti į seną knygyną ir nusipirkti vietinio rašytojo knygą, išleistą angliškai, ilgai gurkšnoti rūšinę kavą, kartu skanaudama garsų tos vietos desertą, už lango stebėdama gatvės gyvenimą, iš vietinio pašto išsiųsti atviruką namiškiams, aplankyti vietos muziejų, užsukti į šiuolaikinio meno galeriją, paklajoti gatvelėmis, ieškant skirtingų amžių architektūros, ypač šiuolaikinės ar modernistinės,

aplankyti skirtingų konfesijų maldos namus, nufotografuoti ryškesnius dizaino ir monumentaliosios dailės objektus, netikėtai aptikti nuorodas į čia gyvenusias asmenybes, vakare apsilankyti teatre, koncertų salėje, kino teatre, operoje. Jeigu mieste ar miestelyje galiu štai taip praleisti bent tris dienas, žinau, kad toks miestas yra tikrai gyvas. Labai norėčiau, kad Anykščiai irgi būtų toks miestas, nes iš tokio miesto nebesinori išsikraustyti.

Beje, sausio 5-ąją Anykščių koplyčioje Anykščių rajono tarybos nariai Kultūros tarybos posėdyje susitiko pasikalbėti su penkiomis svarbiausiomis ir didžiausiomis Anykščių kultūros organizacijomis: kultūros centru, muziejumi, biblioteka, menų centru ir menų inkubatoriumi. Net septynias valandas užtrukęs dialogas su kultūros lauku buvo labai naudingas, identifikuojant problemas, įžvelgiant naujas galimybes, aptariant įstaigų potencialą, įvardijant sritis, kuriose organizacijos dubliuoja viena kitą, o kur trūksta iniciatyvos ar kompetencijos. Visa tai labai pasitarnaus, rengiant apmatų būsimai Anykščių kultūros strategijai. Esu labai dėkinga organizacijų vadovams ir kūrybiniais darbuotojams, kurie rado laiko šiam susitikimui tą iš tiesų labai šaltą dieną. Taryba planuoja toliau tęsti susitikimus su Anykščių kultūros, švietimo, turizmo, nevyriausybinių ir privataus sektoriaus lauku, dirbančiu su kultūros turiniu. Miestui, kuris norėtų tapti tikru kultūros kurortu, reikia aiškos krypties, ambicingų tikslų, originalių idėjų ir ryškesnio kūrybinio proveržio. O tai įmanoma pasiekti tik susitelkus ir dirbant išvien. Tikiu, kad naujoji Kultūros taryba gali prie to prisidėti.

Vienintelis informacinis - pramoginis žurnalas Utenos regionui

4 numeriai - 12 Eurų

Prenumerata priimama

„Anykštos“ redakcijoje (Vilniaus g. 29, Anykščiai), visuose Lietuvos pašto skyriuose, loterijos Perlas terminaluose. Mobilųjį laiškanešį galima išsikviesti telefonu 8 700 55 400.

Taip pat prenumeratą galima užsisakyti www.anyksta.lt, www.prenumerata.lt Papildoma informacija teikiama paskambinus į redakciją telefonais (8-381) 59 458 arba (8-686) 33 036.

Muzikantei šviesūs jausmai - atsvara vidinei tamsai

Anyškčiuose užaugusi fleitininkė, dainų tekstų rašytoja bei elektroninės muzikos kūrėja Mėta Gabrielė Pelegrimaitė muzikinę karjerą tęsia sostinėje. Koncertuoja ir solo, ir su kompanija (projektai „SNUS“, „Ambulance on Fire“, „Fleitų 3“), aktyviai dalyvauja visur: nuo eksperimentinės muzikos renginių, pavyzdžiui, „Studium P“ erdvėse, iki gerai žinomų grandiozinių festivalių, kaip „Vilnius Jazz“. Jaunai muzikantei sudėtinga užsidirbti savo kūryba, bet Vilniuje ji atrado palaikančią bendruomenę ir yra pasiryžusi visą gyvenimą tobulėti.

... Aistė Dagitė >

- Anykščių muzikos mokykloje mokeisi groti fleita, Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje įgijai džiazio bakalauro ir šiuolaikinės ir improvizacinės muzikos magistro laipsnį, o dabar groji koncertuose ir mokaisi kurti elektroninę muziką. Kaip sekasi?

- Elektroninę muziką kurti mokausi pati, o vasario 29 dieną Šalnos vardu išleidau pirmąjį solo albumą – „So Low“ (liet. „Taip žemai“). Jaučiuosi ramiau, nes dalyvavau „LRT Opus“ konkurse „Talentas“, viena iš albumo dainų sukasi „Opuso“ grojaraštyje, o vienas didžėjus įtraukė mano kūrinį į savo mikšą. Su leidybine kompanija „Tapekiosk“ sutarėme išleisti limituotą kiekį albumo „So Low“ kasečių. Smagu, kai autoritetai sutinka bendradarbiauti. Linkiu savo albumui sėkmės. Jau gavau pasiūlymų padaryti šio projekto koncertą, reikia ruoštis. Nėdrąsu pasirodyti vienai, bet jaučiu, kad reikia. Sunkiausia man groti solo –

► Mėtos Gabrielės Pelegrimaitės veikla ne kartą skatinta Lietuvos kultūros tarybos. Jaunajai kūrėjai ir šiemet skirta muzikos srities pradedančiojo kūrėjo stipendija.

tuomet turiu viena užpildyti visą erdvę. Sunki užduotis, bet pasipraktikavusi pradėdu girdėti, kada muzika teka savaime, o kada meluoju. Jaudinuosi, bet suprantu, kad tai normalu. Be solo projekto, kiti reikalai taip pat vystosi sparčiai. Su grupe „Ambulance on Fire“ ruošiame naują albumą, kuris turėtų

pasirodyti pavasarį, o su grupe „SNUS“ išleidome du albumus – „RED“ ir „BLUE“ – bei planuojame išleisti dvigubą CD.

- Ar esi susidūrusi su daug kritikos?

- Tiesiai į akis nesu sulaukusi daug kritikos. Bet muzikantų bendruomenėje visi viską supranta, visi žinovi ir niekas nebijo kritikuoti. Iš

„Mėtos G. Pelegrimaitės ir Jūros E. Šedytės duetas užtikrintai žengia muzikos patamsyje. Fydbeko (garso iškraipymas, kurį sukelia elektrinis įrenginys, daliai išseigos grįžtant į maitinimo grandinę) bangos, džiržgiančios stygos, klyksmai ir dejonės kuria gotišką bauginančių apeigų įspūdį. Tačiau akustikos ir elektronikos sintezė, švelniuose jų (M. G. Pelegrimaitės ir J. E. Šedytės) muzikos taktuose juntama grėsmė ir lo – fi techno ritmas, pavyzdžiui, dainoje „MYM“, įsipaišo į bendrą eksperimentinės muzikos Lietuvoje paveikslą.“

Iš Joe Muggs straipsnio internetinėje muzikos bendruomenės platformoje „Bandcamp“.

dalies konkurencinga, bet iš dalies ir palaikanti aplinka. Priklauso nuo to, kaip reaguoji į tą kritiką. Kartais po koncerto prieina autoritetingas žmogus ir pasako savo nuomonę – ją lengva priimti. Sunkiau, kai nuomonė nepagrįsta. Geriausia kritiką girdėti tiesiai, nors ne visada patogu.

- Ar kada svarstei pasirinkimą gyventi Vilniuje ir mažstei apie gyvenimą gimtuosiuose Anykščiuose ar kitame mieste?

- Ne. Visada buvo Vilnius. Man labai daug reiškia bendruomenė (žmonės, su kuriais gera būti ir groti), o Vilniuje ji stipri. Taip pat Vilniuje visada yra galimybė koncertuoti. Dar norėčiau pagyventi užsienyje. Mąstau apie Kopenhagą, ten gyvena mano sesė. Teko dalyvauti Danijos ritminės muzikos konservatorijos stovykloje, tad jau žinau, kad ten man muzikinė aplinka patiktų ir su pačia bendruomene susikalbėčiau.

- Kaip mažesni Lietuvos miesteliai, pavyzdžiui, Anykščiai, galėtų įkvėpti ir auginti kūrybinę bendruomenę?

- Nežinau. Turėčiau idealistiškai mąstyti ir labai tikėti savo idėja, kad persikelčiau gyventi į mažesnį miestą ir bandyčiau įžiebti tą kultūrinio gyvenimo kibirkštį. Šiuo gyvenimo etapu man to neužtektų. Man vis dar reikia kultūros pasisemti, o sostinė yra ta vieta, kur kultūra verda labiausiai. Rajonuose liūdniau, bet džiugu, kad jau ir ten atsiranda bendruomenių, kurios puoselėja kultūrinį gyvenimą.

- Ar įsivaizduoji save prisiimančią įkvėpėjos vaidmenį Anykščiuose?

- Yra posakis: „Savam mieste pranašu nebūsi.“ Bet visko gali būti.

- Kaip atradai polėkį kurti?

- Tėvai visą laiką klausė geros muzikos. Mama – dailės mokytoja, daug dailės istorijos pasakodavo, su ja įdomu į muziejų nueiti. Tėtis irgi kūrėjas, dirba su medžiu, daro skulptūras. Apskritai, tėvų požiūris į gyvenimą laisvesnis. Niekada nereikavo susikurti savo gyvenimą pagal juos, siekti nesubrandinto tikslo, karjeros ar panašiai. Brolis Lukas nuėjo į skulptūrą. Sesė Eglė Viktorija vis dar paieškose, bet jos irgi netraukia korporaciniai darbai. Tad už savo kūrybinę gyslelę esu dėkinga tėvams.

- Ar atsimeni lemtingą momentą, kai supratai, kad jau pasirinkai savo kelią?

- Daug jų buvo. Ir tokių momentų, kai jaučiausi užtikrinta, ir tokių, kai sakiau: „Ne, nebenoriu, gal ne man.“ Tai vyksta nuolat, be paliovos. Bet prieš kelerius metus supratau, kad esu muzikantė. Džiaugiuosi, kad vis labiau pasitikiu savimi.

- Kaip tai atsiskleidžia?

- Grojimu. Vienas stipriausių lūžių buvo, kai įstojau į improvizacinę muziką. Egzaminai koncerto forma atrakino viską, ką galima atrakinti. Įstojau trečiais programos metais, tad jau būrėsi studentų ansambliai, daug laiko praleidau kūrybinėje aplinkoje.

Montos Jagurnskytės nuotr.

► „Ambulance on Fire“ – Mėta Gabrielė Pelegrimaitė ir Jūra Elena Šedytė.

Nustojau kompleksuoti dėl to, kaip groju ir ėmiau suprasti, kad man tai tinka, įdomu, malonu. Supratau, kad galiu.

Dar norėčiau pradėti turus po užsienį, groti festivaliuose. Būtų gera gyventi iš muzikos.

- Kaip dabar sekasi išgyventi iš muzikos?

- Nesiseka. Dažniau koncertuodama pragyvenčiau, bet reikėtų pasispausti. Aš negroju vestuvėse ar „chaltūrose“. Mano siekiai kūrybiniai, ne finansiniai. Svajonė – dirbti tai, kas kelia džiaugsmą – asmeniniai projektai arba prasmingi bendradarbiavimai su kitais. Realybė kol kas ne tokia, reikia daryti kompromisus su savimi, tenka „pachaltūrint“, padirbti ne su muzika susijusius darbus. Taip mąstau šiuo metu, nežinau, kaip pasikeis požiūris vėliau. O šiaip yra karo grėsmė; tokiu atveju visi eisime dirbti ne tai, ką norime, o ko tuo metu reikės Lietuvai.

- Kaip šiaip jauni muzikantai ruošiasi žiemos sezonui?

- Skirtingai. Pavyzdžiui, mano sužadėtinis groja tūba, daug koncertuoja, tačiau tenka ieškoti ir kitų pragyvenimo šaltinių. Kai kurie muzikantai kur nors įsidarbina. Yra kūrybininkų, kuriems vasarą tenka groti vestuvėse „Radijo centro“ repertuarą.

- Ar profesiniame kelyje (Anykščių muzikos mokykla, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, dabartinė veikla) jauti seksizmą?

► „SNUS“ – Apolinaras Dubauskas (trimitas), Jens Ozmeč (gitarą), Mėta Gabrielė Pelegrimaitė (fleita), Klaudija Indriliūnaitė (gitarą), Jesper Lørup (būgnai), Rasmus Emil Hegner Nielsen (bosas). Lietuvių ir danų sekstetas ne tabaką uosto, o groja šiuolaikinį – eksperimentinį džiazą. Apie savo viziją lietuviai papasakojo „Radio Vilniaus“, „LRT Opus“ ir „LRT Klasikos“ laidose.

►► - Mokykloje ir akademijoje su tuo akis į akį nesusidūriau. Mano dėstytojai buvo geri ir protingi žmonės. Dabar pastebiu, kad mano aplinkoje daugiau vyrų muzikantų, bet kodėl – nežinau.

- Gal kartais pamąstai, kodėl taip gali būti?

- Pamąstau. Yra kvotos, kurias taiko festivaliai. Pavyzdžiui, kartais grupėje būtinai turi būti moteris, kitaip į festivalį nepakvies. Arba turi būti penkiasdešimt procentų grupių lyderių vyrų ir penkiasdešimt procentų grupių lyderių moterų festivalyje. Tokios kvotos suteikia moterims progą būti išgirstoms, bet kyla klausimas, kodėl jos neišgirstos? Ar dėl to, kad, atseit, vyrai valdo pasaulį, ar savaime susiklostė, kad mano aplinkoje daugiau muzikantų vyrų? Gal jie labiau siekia savo tikslų? Negaliu pasakyti, palyginti ar kaip kitaip nustatyti. Kai aplink buvo labai daug grupių vien iš vyrų, aš irgi galvodavau: „Negaliu prisijungti, nes jie tik su bernais groja.“ Bet paskui supratau: jei aš noriu grupės, tai aš ją ir turiu suburti. Ir viliojosi, kad žmonės renkasi ne pagal lytį, o pagal tai, kaip ir ką darai.

- Kada sustosi ir tarsi sau, kad pasiekei savo tikslus?

- Tikiuosi, taip nebus. Norėčiau visą laiką mokytis. Be abejo, nežinia, kaip bus ateityje. Gal norėsiu šimto anūkų ir kepti pyragus. O dabartiniame etape atradau prasmę. Šią vasarą žiūrėjau filmą „Music for Black Pigeons“ (liet. „Muzika juodiems balandžiams“), kuris man priminė apie jausmą, kurį patirdavau improvizuodama su kitais. Siekdama to jausmo, jaučiuosi geriau. Spėju, kiekvienas, kuris nuoširdžiai myli savo veiklą, pažįsta tą jausmą, kai

girdi ir jauti viską, kas vyksta aplink, bet pasileidi ir atsipalaiduoji. Toks momentinis „čia ir dabar“ jausmas – tai gryniausia, ką esu patyrusi. Tyriausia. Jis teigiamas ir nežalingas ir, atrodo, neša daug šviesos.

- Kaip patartum ieškoti to jausmo tiems, kas jo dar nėra patyrę?

- Manau, kad, jei esi dėmesingas ir atsipalaiduoji, gali vien klausydamas muzikos tą būseną pasiekti. Gal sportas kam nors suteikia tą šviesią būseną. Bet recepto nežinau.

Neskirkime daug dėmesio nesėkmėms,
Nežiūrėkime į viską pernelyg rimtai ir
Puodeliame šviesos mintis ☀

► Muzikantės Mėtos Pelegrimaitės linkėjimas „Aukštaitiško formato“ skaitytojams.

► 2020 metais susikūrusio ansamblio „Fleitų 3“ atlikėjai – Mėta Gabrielė Pelegrimaitė, Salomėja Kalvelytė, Kristupas Gikas. Kolektyvas yra pasirodęs „Studium P“ erdvėje, festivalyje „Vilnius Jazz“, senojoje Zapyškio bažnyčioje vykusiame festivalyje „Garsų potvynis“.

„Fleitų 3“ pradėjo trisdešimt šeštąjį Vilnius Jazz festivalį, vykusį dvidešimt trečių metų spalio 12–16 dienomis: „Lėtai, kantriai, intuityviai, lyg patikimo lino sujungti tarp klasingų tarpeklių klajojantys pilgrimai, jie dėmesingai nusagstė sąskambiais kompozicijos vertikale, pamažu, tarsi traukiami magneto, suėjo drauge, susikabino į glaudų klasterį, į drumzliną unisoną, nusileido į žemiausių tonų sutemas (altinės ir bosinės fleitų karalystę), pakilo į spiegančių zvimbėsių aukštumas (piccolo dausas), vėl išsiskirstė glissando į platų išdėstymą, atsidurdami toli nuo pradinio savo kelionės taško, bet nebūtinai atradę, nebūtinai patvirtinę tą tiesą, kurios ieškodami leidosi į pavojingą kelionę. Juos lydėjo ketvirtas neįvardytas pakeleivis – šviesa. Nežinau, kas buvo festivalio apšvietėjas, bet jo aktyvus dalyvavimas – kartais pasigėrėtinais muzikalus ir harmoningas, kartais pasireiškiantis atkakliu „gaudymu“ vis pakintančios muzikinės srovės – buvo juntamas per visą festivalį, jis improvizavo kartu su muzikantais. Atlikėjams tai galbūt ne visuomet buvo patogiu, bet klausytojams – gražu ir kartais smagu, lyg būtų koks intriguojantis kino siužetas,“ – Laima Slepkovaitė rašo žurnale „7 meno dienos“.

Pati tik prisiliečiau prie to jausmo, ieškau, kaip galėčiau tą būseną perkelti ir į kitus veiksmus, nes siekiamybė tokia: viską paleidžiu ir tiesiog būnu, gyvenu.

- Kaip tamsi tavo solo albumo tematika siejasi su šia šviesia būsena?

- Šviesus jausmas tampa tarsi atsvara mano tamsai. Ir aš jo aktyviai ieškau. Pažiūrėjusi „Music for Black Pigeons“, pakeičiau mąstymą, stengiuosi

į gyvenimą žvelgti pozityviau. Šiaip esu nepataisoma pesimistė, bet paskutiniu metu su tuo kovaju.

Net sunku pasakyti, ar tamsos mano muzikai teikia garsai, ar tekstai. Pirmiausia sukuriu tekstą. Žodžiai man dažniausiai ateina, kai jaučiuosi blogai. Užsirašau juos į užrašų knygutę ar į telefoną. Kartais jie skamba poetiškai, kartais tiesmukai. Ir tik vėliau pradėdu

kurti dainą – randu gerą ritmą ir garsus, kurie mane įkvepia. Tuomet ta muzika sudera su tekstu ir kuria tamsoką atmosferą.

- Groji fleita, bosu, kuri elektroninę muziką ir rašai dainų tekstus. Kuo skiriasi šios veiklos?

- Fleita yra mano pagrindinis instrumentas. Aš ją noriu meistriškai įvaldyti. Kartais pasiimu bosą – man aišku, ką su juo daryti, žinau, ko reikia pasimokyti. Tekstai ir elektroninė muzika atsiranda savaime.

Bet pati didesnę skirtumą jaučiu tarp projektų. „Ambulance on Fire“ – pirmas mano projektas, gimęs iš draugystės, jis kalba apie tarpusavio santykius ir vidines būsenas. „Fleitų 3“ kardinaliai kitoks, avangardinis. Tai ieškojimai, eksperimentai. Juokiuosi, kad man koncertą groti smagu, bet nežinau, kaip jaučiasi klausytojas. Solo projekte išlieju vidinius išgyvenimus. O džiazo kolektyvas „SNUS“ irgi apie bendrystę. Visi grupės nariai yra puikūs muzikantai, „SNUS“ man yra vieta mokytis ir tobulėti.

„Jausdavau pasigėrėjimą skrydžiu“

Bronius Šimkus iš Majokų kaimo (Anykščių r.) – buvęs lakūnas. Būdamas devintoje klasėje, pats sukonstravo aeroroges, po kelerių metų – motobloką ir net mini traktoriuką. Anykščių autotransporto įmonėje tapęs vairuotoju-profesionalu, nenustigo, pasirinko lakūno profesiją, nors jo tėvas bandė užkirsti kelią tokiam sūnaus pasirinkimui. Skraidė 15 metų.

Dabar buvęs lakūnas daug laiko praleidžia nykstančiame Majokų kaime. Net ir sulaukęs pensinio amžiaus, randa kuo užsiimti: konstruoja, meistrauja, taiso, groja armonika, koncertuoja su Kavarsko kapela „Šaltinis“.

Jam viskas rūpi, net ir tai, kad Kavarske reikia atkurti istorinį teisingumą – sugrąžinti Ukmergės gatvės pavadinimą.

Lina Dapkienė >

Dauguma artimųjų bandė atkalbėti nuo aviacijos

Bronius gimė 1948 m. Šeimoje jau augo 10 metų vyresnė sesė Janina ir penkeriais vyresnis brolis Vladas. „Aš esu gimęs Papragių kaime, 3 km į pietvakarius nuo Kavarsko. Mano senelis buvo stalius. Tėvas Alfonsas kariuomenėje įgijo šoferio profesiją, gavo teises, po kariuomenės pas žydą dirbo, be to, kaip stalius darbavosi. Kai vyko statybos prezidento A. Smetonos dvare 1932-1934 metais, jis ten darbavosi. Mama Emilija rūpinosi šeimos gerove, visus prižiūrėjo“, – pasakojo Bronius.

B. Šimkus baigė Svirnų pradinę mokyklą. Su šeima persikėlė į Majokus, kai bobutė numirė. Bronius lankė Kavarsko mokyklą. „Nei sesė, nei brolis nesidomėjo skraidymu, netgi bijojo

►Bronius Šimkus mielai groja armonika tiek su Kavarsko kapelos „Šaltinis“ nariais, tiek asmeniškai sveikindamas garbingo amžiaus jubilatus.

skristi, o štai mama buvo išbandžiusi. Tai nutiko A. Smetonos dvare, kai vyko dvaro dovanojimo iškilmės, buvo atskridę du lėktuvai ANBO. Mamai jos motina buvo davusi penkis litus. Ji už tuos penkis litus nusipirko bilietą lėktuvui. Aplink Lėno ežerą paskraidino ją“, – prisiminė Bronius.

Pasak Broniaus, visi kiti – tėvas, dėdė, brolis – bandė atkalbėti būsimą lakūną. „Sakydavo, vaikeli, mesk tu

šitą reikalą, kam tau to reikia, pavojingas darbas ir pan. Toks vienas aš buvau su tuo polinkiu į aviaciją, bet man patiko, įdomu, kaip ten keičiasi trauka, greitis. Man nebuvo baisu. Bent gerai tai, kad mama neatkalbinėjo taip kategoriškai. Matyt, kai buvo paskraidinta kažkiek, tai jau suprato, kas tai yra. Man erdvė – malonus jausmas“, – atviravo B. Šimkus.

Sukonstravo aeroroges

Devintoje klasėje besimokydamas, Bronius

► Pasak Broniaus, skrydžiams jie gaudavo aprangą. Ant galvos – pošalmis, tada specialus odinis šalmas su ausinėmis. Prie ausinių užsisėgdavo laringofoną. Per ausines girdėdavo radijo ryšį. Turėjo ir šventinę uniformą, bet ji būdavo reikalinga, kai vykdavo aviacinės šventės ar svarbius perskridimai.

pats sukonstravo aeroroges. Tai transporto priemonė, kurią varo oro sraigas (propeleris), jį suka lėktuvo, automobilio ar motociklo variklis. „Važinėjau pro Šovenius, per laukus iki Traupio miestelio. Žiemą gi nebuvo kuo važiuoti, o aerogėgės – kaip lėktuvas: priekinė vairuojama dalis, sraigas ir variklis už nugaros. Tėvas padėjo slides pagaminti ir išlenkti. Medienos propeleriumi gavau iš Ryklickų lentpjūvės, pats gaminau propelerius“, – pasakojo Bronius.

Paklaustas, iš kur gavo reikalingų medžiagų ir kaip apskritai susidomėjo tokia meistryste, Bronius papasakojo tais laikais mėgdavęs skaityti žurnalą „Mokslas ir gyvenimas“, pats pasirūpino gauti aerorogių konstravimui reikalingų sutvirtinimo detalių. „Be to, iš Rusijos buvau užsisakęs ir gaudavau žurnalą „Modelistas“, – prisiminė B. Šimkus.

„Paskutiniame „Mokslo ir gyvenimo“ puslapyje būdavo publikuojamos nuotraukos, kaip Rusijoje važinėja žiemą. Turėjome motociklą IŽ, bet variklis buvo sugedęs, negavom detalių, tai brolis nusipirko naują. Man rūpėjo tas likęs neveikiantis variklis, parašiau laišką į Minsko bazę, kad man reikia to, ano. Jie atsakymą atsiuntė, kad pagal pavadinimą pateikti detalių man negali, bet atsiuntė kainininką. Būtent pagal tą išsamų kainininką ir užsisakiau, ko man reikėjo. Gavau į Kavarsko paštą siuntinį. Ne toks ir lengvas tas siuntinys buvo, mat alkūninis velenas, sankaba ir kiti dalykėliai nemažai svėrė, iš viso gal 21 kg., o aš gi tai su dviračiu nuvykau to siuntinio atsimiti, bet parsivežiau. Tiesa, gavau ir motociklui detalių. Tą motociklą susitvarkiau“, – pasakojo Bronius.

Kai jaunas meistras ėmė konstruoti propelerį, rėmą, Broniaus tėvas jau akivaizdžiai parodė nepasitenkinimą tuo, ką sūnus sumąstė susikonstruoti. „Tėvas buvo nebeįtikintinas. Kita vertus, tai buvo originali transporto priemonė, aš nenorėjau atsisakyti savo sumanymo“, – atviravo B. Šimkus.

Broniui pavyko pasiekti užsibrėžtą tikslą – netrukus jau šliuožė aerogėmis. „Trauka oro ne tokia ir bloga – variklis sugebėjo įsukti 1,8 m propelerį iki 2000 sūkių per minutę. Sunaudojo 5-6 litrus benzino per valandą. Mažam lėktuvėliui

40 arklio jėgų pakaktų pakilti“, – kalbėjo gabus rankų darbams vyras.

„Kai norėjau pasidaryti tvirtesnį, storesnį aerorogių rėmą, sunkoka buvo metalo gauti. Kai reikėdavo ką pragręžti, eidavau į kolūkio kalvę, o ten nenorėdavo įsileisti, pasišaipydavo. Vėliau įsigijau draugą, kuris man pagelbėdavo, ištekėdavo reikalingų detalių“, – atviravo meistras.

Paklaustas, ar yra tekę kur nors užklipti su aerogėmis, Bronius prisiminė tokį atvejį: „Buvau užklimpęs tarp Vidiškių ir Jasiuliškio, už Domeikavos, nes nesimatė didelio griovio užpustyto. Pustė, apačioj susidarė tuštuma. Kaip smukau apačion! Teko pavargti, kol pats išlipau ir savo roges išsitraukiau. Bet vis tiek nuvažiauvau iki kelionės tikslo.“

Jau nuo tada, kai susimeistravo aeroroges, jas išbandė, suprato daug techninių dalykų, Bronius vis labiau domėjosi aviacijos naujovėmis, technikos stebuklais.

Komisija atvyko patikrinti

Broniaus sukonstruotas mecha-nizmas kažkodėl „užkliuvo“ artimiausiam kaimynui. „Kaimynas apskundė. Atvažiavo manęs tikrinti apylinkės pirmininkė Butkutė, korespondentė ir Kavarsko inspektorius Artiomus Šalgunovas. Apylinkės pirmininkė buvo nepatenkinta. Surašė aktą ir klausia Šalgunovo: „Ką darysim? Reikia uždrausti? Išardyti?“ Pamenu, Šalgunovas atsakė, kad uždrausti negali, nes motociklo variklis yra dokumente įrašytas, grandinė irgi motociklo, sėdynė nupirkta autodetalių parduotuvėje. Susidomėjo propeleriumi, ar irgi pirkau. Atsakiau, kad pagaminau pats. Tada paprašė parodyti, kaip važiuoja. Užvedžiau ir pademonstravau“, – šypsojosi gabus meistras Bronius.

Pasirodo, Šalgunovas nebuvo toks griežtas. Bronius atsimeina jo atsakymą: „Gerai, Broniau, pagaminai, tai pagaminta, negaliu uždrausti. Tik keliais

► Broniaus sukonstruotos aerogės. Galima teigti, kad savaðarbės slidrogės buvo kelio į aviaciją pradžia.

Asmeninio albumo nuotr.

► Sveikinimai Broniui po sėkmingo skrydžio 1971 metais „Vadovavomės tuo, ko buvom mokyti: navigacine sistema ir prietaisais. Lėktuve buvo 3 kompasai. Esmė – suskaičiuoti skrydžio kursą. Šio lėktuvo kreiserinis greitis buvo 180km/h“, – teigė Bronius Šimkus.

Nuo 1947 m. Lietuvoje nebuvo leista paruošti nei vienos lakūnų grupės. „Į dvi grupes, kur priimti turėjo po 10 asmenų, pretendavo daugybė jaunuolių, gal virš 150, nes pilna klasė, laiptinė ir dar Basanavičiaus gatvėje pulkelis laukė. Žinoma, ne visi perėjo medicininę komisiją, ne kiekvienas galėjo su parašiu išsokti. Aš su parašiu jau buvau šokinėjęs, tad man lengviau buvo. Kiti dėl socialinės padėties atkrito. Žinoma, priėmė daugiau, bet greitai nubyrėjo nemažai. Pavasarį reikėjo penkis egzaminus išlaikyti. Pirmą vasarą reikėjo išmokti valdyti lėktuvą: pakilti, nusileisti. Paskui vyko darbas zonose 20-25 km nuo aerodromo. Instruktorius parodydavo, kokias pilotažines figūras atlikti. Žodžiu, vykdydavome pilotažinius skridimus zonose. Antrą vasarą jau maršrutais skraidėme. Avarinis suktukas, kamufliažinis, kovinis posūkis, žvakė, statinė – viskas išmokta, visokių situacijų būta. Reikėjo įvykdyti skrydžių normatyvus pagal lakūnų ruošimo programą“, – atskleidė B. Šimkus.

Broniui yra tekę skraidyti penkiais lėktuvų modeliais. „Teko treniruotis su lėktuvu JAK-18A – dviviečiu, pilotažiniu, 1,5 tonos svorio. Šis lėktuvas tai gerai vartaliodavosi ore, tik reikėdavo gerai kabiną išsivalyti, nes kitaip į akis prikris visko, – kalbėjo Bronius ir tęsė: – Tada 6 metus su JAK12 transportiniu lėktuvu skraidžiau. Ar daktarą kokį reikėdavo nuvežti, ar ligonį transportuoti, nes buvo neštuvams vieta. Tų JAK12 buvo keletas modifikacijų. Tuos JAK12 už Ukrainos, į remontą nuvarydavom, pradėjo nurašinėti. Vėliau mums davė universalius lėktuvus PZL104, lenkai juos gamino. Galingesnis motoras, nes 320 arklio jėgų“, – pasakojo Bronius, didžiąją dalį dirbęs Paluknio aerodrome, kur užėmė lakūnų buksyruotojo pareigas.

Tėvas sūnaus Broniaus fanatiško domėjimosi aviacija nepalaukė. „Ką tu čia darai? Ne tam mes tave auginom, kad užsimuštum, – pasakojo Bronius ir tęsė: – Įstojau į institutą, po šešerių metų vakarinių studijų tapau inžinieriumi-mechaniku. Yra tekę skristi į Baltarusiją, Rusiją, Ukrainą. Jei į Ukrainą, reikėdavo per stepes skristi. O lėktuve būdavo užpilama 400 litrų benzino. Per valandą praryja 35 litrus. Turi apeiti atmosferos frontą. Jei nusileidai į karinį aerodromą, tik po trijų parų išsikauptysi – kol iškamantinės, kur skrendi, kol per Maskvą išsiaiškinsi.“

nevažinėk ir nesiskelbk labai.“

Savo aerorogėmis – į mokyklą

Kavarsko mokyklą Bronius pasiekdavo įvairiai: eidavo pėsčias, važiuodavo dviračiu arba skriedavo savo rogėmis. Jos išvystydavo iki 50 km/h greitį. „Griaudėjo motoras, nes be duslintuvo. Daug kam buvo įdomu pažiūrėti“, – šypsojosi Bronius, prisiminęs mokyklinius metus.

„Į mokyklą veždavausi savo slides, nes anais laikais buvo stiprus fizinis mokslievių paruošimas – visi dumdavome slidėmis, padaryta trasa. Tą trasą nutiesdavo fizinio lavinimo mokytojas link Ukmergės kelio, kur anksčiau plytinė buvo. Žodžiu, trasa nuo mokyklos stadiono iki pat Pumpučių kaimo. Viena puse nuvažiuodavom, kita grįždavom“, – prisiminė Bronius.

Motoblokas – pagalba žemės ūkyje

Bronius prisimena, kad jo tėvas yra taip pasakęs apie slidroges: „Ai, išdirbinėjai visokius dalykus. Padarytum kokį geresnį daiktą, kad būtų galima panaudoti“. Tad ėmė ir sukonstravo Bronius motobloką – kad ir prie žemės ūkio darbų tiktų, t. y. ne tik artų, bet ir priekabą vežtų.

Ir vėl atvyko komisija į Šimkų kiemą – šį kartą motobloko tikrinti. „Nelabai jie suprato, iš ko sukonstravau. Klausė, kas ta varančioji dalis. Sakiau, kad reduktorius nuo mėšlo kratytuvo. Vėl paprašė pademonstruoti. Praariau ankstyvųjų bulvių vagą. Iki pusės

vagos Šalgunovas ėjo šalia, įdėmiai žiūrindamas ir tyrindamas“, – šypsojosi Bronius, tą vaizdą prisiminęs.

Pasak Broniaus, jo sukonstruotas motoblokas turėjo dvi pavaras. Pirmą pavara važiavo 2-5 km/h, atitiko žmogaus žingsnio greitį, o antra – 20-25 km/h, tad jei prikabina kablį, gali sėkmingai atsivežti žiemai malkų. „Pradėjo atvažiuoti susidomėjusių piliečių. Norėdavo apžiūrėti. Iš Laviškio traktoristas atvykęs ilgokai tyrinėjo. Papasakodavau, kur man ištekino ašį ir kaip ką konstravau“, – prisiminė Bronius ir pridūrė, kad vėliau sukonstravo mini traktoriuką.

Tolyn link aviacijos

Bronius prisiminė, kad pati sklandymo iniciatyva Lietuvoje buvo Antano Gustaičio, 1931 metais jau veikė Lietuvos aeroklubas. „1967-1968 metais Vilniuje aš jau mokiausi specialybės „Automatika ir matavimo prietaisai“. Be to, lankiau sklandytojų klubą. 1968 metais paėmė mane į kariuomenę. Armijoje vairavau automobilį, pulkininką vežiodavau. Po armijos, kai norėjau grįžti į sklandytojų klubą, pamačiau, kad ten jau lėktuvai, aviacija. Sako man vienas iš instruktorių: „Dabar mums leista dvi grupes lakūnų paruošti. Turim keturis lėktuvus. Ilgai galvoti nėra kada, per savaitę turi apsispręsti. Nedvejok, parašyk prašymą dėl stojimo, stok pas mus. Mandatinėje turbūt pakratys gerokai, bet nieko baisaus“, – pasakojo Bronius.

► Bronius Šimkus prie savo sodybos Majokų kaime, Kavarsko seniūnijoje (Anykščių r).

Teko priverstinai nutūpti

Prieš kiekvieną skrydį, prieš pilotui paimant lėktuvą, yra atliekama lėktuvo apžiūra. Bronius prisimena atvejį, kuomet buvo itin nesaugi situacija: „Pažiūrėjau į mechaniko užpildytą žurnalą. Buvo parašyta, kad kuro bakai užpildyti, viskas atitinka. Tai rodė, kad lėktuvas yra paruoštas. Sėdau į lėktuvą, užsivedęs išvairavau į starto poziciją, nes buvau gavęs nurodymą susisiekti radijo ryšiu su Vilniaus aerouostu, išklausti jų nurodymus, meteo situaciją ir pranešti, kad aerouostas pradeda darbą. Tą ir padariau. Buvu nurodyta prikabinti sklandytuvą ir pradėti mokomuosius skraidymus. Tas ir buvo atliekama. Gavau skrydžio vadovo leidimą kilti. Kylant šeštąjį kartą, tik atplyšus nuo žemės maždaug du metrus, laukiau, kol lėktuvas pasieks maždaug 120 km/h, ir, esant tokioje padėtyje, sustojo variklis! Beliko nutupdyti lėktuvą avariniu režimu, prie pat aerodromo pabaigos ribų. Už dešimt žingsnių – smėlio karjeras ir kaimas. Sklandytuvo kabinėje sėdėjo pats viršininkas, jis staigiai perėmė tą vairavimą. Sklandytuvo sparnai 18 metrų, bet pravairavo pro mane dulkėdamas į priekį. Technikos nesugadinom. Mat čia jau buvo įvykęs „ČP“, tai yra ypatingas atvejis. Nutūpdžiau lėktuvą, bet galėjo į lėktuvą atsitrenkti sklandytuvas.“

Visiškai nesaugiu momentu pravertė visos aviacinės technikos žinios, sukaupia patirtis. „Pamenu, viršininkas patapšnojo man per petį ir

sako: „Na, Broniau, tu su marškiniais gimęs.“ Čia pat, vietoj, iš karto vietinis patikrinimas buvo atliktas. Du mechanikai pasižiūrėjo, inžinierius. Viršininkas tai labai jau griežtai su inžinieriumi kalbėjo. Bet kuri aviacinė avarija pagal instrukcijas turėjo būti pranešama į Maskvą“, – prisiminimais dalijosi Bronius.

Būta bėdos dėl amoniakinio vandens

Pasak Broniaus, tais laikais žemės ūkyje buvo plačiai naudotas amoniakinis vanduo. „Mobilizuodavo visus benzovežius. Kai benzovežį grąžina atgal, reikia išplauti vožtuvus, sistemą, filtrus pakeisti. Iš karto pilti aviacinį kurą nebuvo galima. Atsitiko taip, kad gal kažkur minimaliai užsiliko to amoniakinio vandens. Man skrendant variklis pradėjo veikti nestabiliai, pasipylė variklyje smūgiai. „Atkabink sklandytuvą, lėktuvas dega“, – išgirdau. Man į kabiną dūmai pradėjo veržtis. Lėktuve yra užplombuotas aukštuminis korektorius. Pradėjau prarasti aukštį. Nuplėšiau tą plombą, pavyko sutvarkyti variklio darbą. Suderinau kuro padavimą, pasisekė grįžti į aerodromą.

Tada pamojau sparnais, sklandytuvas atsikabino nuo manęs. Pasirodo, vienas filtras buvo užsiklijavęs tarsi kokia „šaltiena“ dėl kontakto su amoniakiniu vandeniu. Apsaugos sistema suveikė, kuras ėjo tiesiai, be valymo. O juk virš miško skridau, pušų viršūnės beliko maždaug už 20-30 metrų“, – džiaugėsi sėkmingai pasibaigusiu įvykiu Bronius.

Groja Kavarsko kaimo kapeloje „Šaltinis“

Broniaus tėvas buvo nupirkęs armoniką Ukmergės turguje ir pats mokėjo groti. „Ir mes su broliu norėjom pamuzikuoti, tad vis bandydavom pagroti su ta armonika. Per naujus metus, trečioj klasėj būdamas, jau grojau mokykloje. Ir taip vis pagrodavom, kol pribagėm mes ją su broliu. Tada tėtis nupirko akordeoną. Grojom iš klausos, nes jau turėjom supratimą, bet brolis puo vedybų pasiėmė tą akordeoną. Štai tada aš pats nusipirkau armoniką Vilniuje, muzikos instrumentų parduotuvėje, ir iki dabar išsaugojau“, – pasakojo Bronius.

21 metus Bronius armonika groja Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos Karininkų ramovės folkloro ansamblyje „Vilnelė“. Jei tik gali ir nebūna kur toliau išvykęs, Bronius mielai prisijungia pagroti kartu su Kavarsko kapelos nariais.

Polinkį skristi paveldėjo sūnus

Broniaus tėvas priešinosi sūnaus pomėgiui skristi, o štai Broniaus vyresnysis sūnus Andrius tapo profesionaliu lakūnu. „Jis yra baigęs Antano Gustaičio aviacijos akademiją, skraido didžiojoje aviacijoje, veža keleivius. Italija, Vokietija, Suomija, Norvegija, Danija – tai Andriaus, lakūno-inžinieriaus, reisiniai maršrutai. Iki 76 žmonių lėktuvu skraidina“, – kalbėjo Bronius.

Abu su sūnum kartais nuvažiuoja į Biržus, į aeroklubą. „Ten sūnaus kursio-kas dirba viršininku. Išsinuomojam amerikietišką CESNA52 ir paskraidom“, – pasakojo buvęs lakūnas.

Bronius prisiminė, kad praverčia posakis „Nusispjauti per kairį petį“. „Bet šiaip tai reikia paminėti, kad lėktuvai pagaminti su dvigubom uždegimo, maitinimo, elektros sistemom. Sugenda viena, įsijungia kita“, – baigė pokalbį Bronius.

Alantos akiračiai

Pameistrystė ir mobilumai į mokyklos sektorinį praktinio mokymo centrą

Aukštaitijos profesinio rengimo centras užbaigė vieną projekto „Pameistrystė – nauja galimybė man“ etapą ir pasirašė naują sutartį, tęsiant pradėtas veiklas. Pirmuoju etapu, šešios siuvėjo specialybės mokinės sėkmingai baigė mokymo programą pameistrystės forma, o antrajame etape mokykla siekia įgyvendinti net 57 pameistrystes! Pagrindiniai šio projekto tikslai yra padidinti profesinio mokymo patrauklumą, padidinti specialistų atitiktį darbo rinkos poreikiams bei skatinti profesinių mokyklų mokinius pameistrystės forma. Be pameistrystės skatinimo priemonių, mokykla įsitraukia ir į veiklas, skirtas mobilumui į sektorinius praktinio mokymo centrus, projekte „Įgyvinti žinių sektoriiniame praktinio mokymo centre!“ Alantoje veikia žemės ūkio sektorinis praktinio mokymo centras, kur balandžio ir gegužės mėnesiais

planuojama priimti kelias dešimtis mokinių iš kitų mokyklų, tobulinti praktines žinias žemės ūkio bei dekoratyvinio želdinimo srityse. Tuo metu kitų specialybių mokiniai analogiškai vyksta į kitus sektorinius centrus, kur praktikuojasi virėjo, padavėjo-barmeno, automobilių

mechanikos ir kitose srityse.

Šie projektai finansuojami Ekonomikos gavinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ lėšomis.

Erasmus+ veiklos Aukštaitijos PRC

Sausis ir vasaris buvo gausūs stažuotių. Mokyklos mokiniai vyko į Ispaniją (Tenerifę) ir Italiją (Turiną), kur tris savaites praktikavosi verslo įmonėse. Stažuotėse dalyvavo žemės ūkio, dekoratyvinio želdinimo, virėjo bei padavėjo-barmeno specialybių mokiniai. Dalyviai vyko su tikslu – ne tik pagerinti

praktines profesines žinias, tačiau ir pasimokyti, kaip žaliujo kurso idėjos yra įgyvendinamos

įvairiuose Europos verslo sektoriuose. Dalyviai grįžo pilni įspūdžių, naujos patirties ir gerų verslo pavyzdžių. Balandžio mėnesį mokykla planuoja ir dar vieną stažuotę Vokietijoje, į kurią vyks transporto priemonių remontininkų specialybės mokiniai. Laukite jų įspūdžių vėlesniuose straipsniuose! O mokykla ne tik siunčia mokinius stažuotis, tačiau ir priima stažuotojus. Gruodžio 11–14 dienomis mokykloje lankėsi Utenos kolegijos Žemės ūkio technologijos studijų programos ir Latvijos Malnavos kolegijos studentai. Prieš atvykdami studentai per nuotolį iš klausė paskaitą „Nacionalinių avių veislių palyginimas“, kurioje Aukštaitijos PRC profesijos mokytojas Rimas Rudėnas pristatė Lietuvos juodgalvių ir Latvijos tamsiagalvių avių veisles, jų charakteristikas. Atvykę į sektorinio praktinio mokymo centro mokomąją fermą, studentai atliko praktines užduotis, aplankė centro žemės ūkio srities mokomąsias laboratorijas, biodujų jėgainę, dalyvavo kalėdinėje mugėje „Verslas, amatai ir tautodailė kaime 2023“.

„Verslo žinios karjeros sėkmei 10“

2024 metų sausio 25 dieną jau dešimtą kartą Biržų technologijų ir verslo mokymo centro Vabalninko skyriuje buvo surengtas profesinių mokyklų mokinių ekonomikos ir verslo žinių konkursas „Verslo žinios karjeros sėkmei 10“. Šįkart jis buvo tarptautinis. Konkurse dalyvavo Lietuvos ir Latvijos profesinio mokymo įstaigų atstovai. Mūsų centrui atstovavo Viktorija Tunkevičiūtė ir Edgaras Jonas Puodžiukas. Konkurso tikslas – ugdyti mokinių verslumą, iniciatyvumą, gilinti ekonomikos ir verslo žinias, įvertinti mokinių profesinį meistriškumą.

Konkurso metu mokiniams buvo pateiktos teorinės ir praktinės užduotys: „Ateities verslo kūrimas“, „Mokesčiai sugrįžta kiekvienam“, viktorina „Protų mūšis“ ir „Marketingo“ rungtis. Kol mokiniai atliko užduotis, mokytojai klausėsi lektorių: europarlamentaro Broniaus Ropės, ŽŪR konsultantės

Lauros Masilionytės ir Biržų rajono vyriausios ekologės Jurgitos Bruniuvienės seminaro „Tvarumas. Žalioji pertvarka naujajame geopolitiniame kontekste“. Pasibaigus konkursui, visi dalyviai buvo apdovanoti padėkos raštais ir atminimo dovanėlėmis, o nugalėtojai – rėmėjų dovanomis.

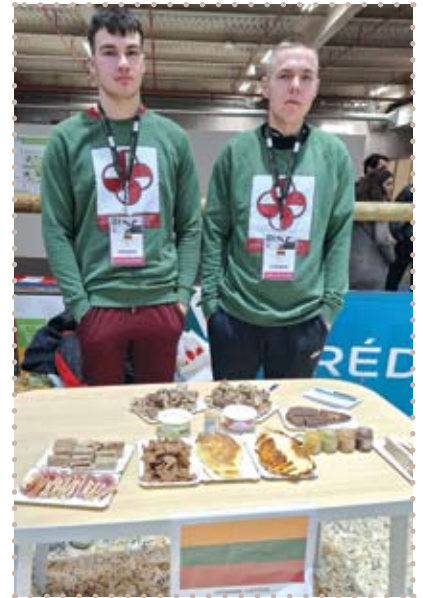
Po konkurso visi buvo kupini gerų įspūdžių ir laimingi, nes sužinojo kažką naujo, sutiko naujų draugų. Visi pažadėjome atvykti į kitais metais organizuojamą konkursą su naujomis idėjomis ir žiniomis.

Aukštaitijos PRC – tarptautinėje žemės ūkio parodoje „Salon de l’Agriculture“

Vasario 24 – kovo 3 dienomis Paryžiuje vyko jubiliejinė 60-oji, tarptautinė žemės ūkio paroda „Salon de l’Agriculture“, kuri yra viena iš didžiausių pasaulyje. Joje dalyvavo virš 1000 dalyvių iš 27 pasaulio šalių. Jos tikslas – veisėjus, gyvūnus, gamintojus, maisto pramonės atstovus suburti kartu, kad jie su plačiąja visuomene pasidalytų savo profesija, kasdienio gyvenimo iššūkiomis ir supažindintų visus su žemės ūkiu. Parodos metu vyko tarptautinis Jaunųjų galvijų vertintojų konkursas. Šiais metais jame dalyvavo Aukštaitijos profesinio rengimo centro atstovai: Povilas Kalasauskas ir Vainius Uščiauskas, – lydimi profesijos mokytojos Gedvilės Vinslauskaitės. Konkurso išvakarėse vyko bendra dalyvių degustacinė vakarienė, kurios metu kiekviena šalis pristatė atsivežtus tradicinius savo šalies patiekalus. Daugiau liausių tarp lietuviškų patiekalų šiemet sulaukė varškės sūris su čili pipirais. Jaunųjų galvijų vertintojų konkurse dalyvavo 64 mokiniai iš 27 pasaulio šalių. Dalyviai turėjo per valandą laiko įvertinti dvi pieninės veislės karves ir dvi mėsinės veislės karves. Nugalėtojas nustatomas tas, kurio vertinimas arčiausiai sutampa su profesionalaus galvijų vertintojo įvertinimu. Lietuvos atstovai Povilas Kalasauskas užėmė 18 vietą, o Vainius Uščiauskas 22 vietą.

Nugalėtoju tapo Italijos atstovas. Už dalyvavimą Jaunųjų galvijų vertintojų konkurse Aukštaitijos profesinio rengimo centro vyr. profesijos mokytojai G. Vinslauskaitė ir moksleiviai V. Uščiauskui ir P. Kalasauskui įteiktos Žemės ūkio ministro Kęstučio Navicko padėkos.

Šaudymo varžybos Aukštaitijos PRC

Vasario 16-osios išvakarėse Aukštaitijos profesinio rengimo centro Anykščių filiale vyko šaudymo varžybos, skirtos Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti. Aukštaitijos PRC direktorius Vladas Pusvaškis pasveikino dalyvius, palinkėjo ne tik taiklių šūvių, bet ir gražaus pasibuvimo ir pabrėžė, kad toks renginys mokyklos šaudykoje vyksta pirmą kartą. Atvyko 24 komandos ne tik iš

Anykščių, bet ir Ignalinos, Molėtų, Ukmergės, Kauno LPM studentai anykštėnai – iš viso 72 dalyviai. Anykščių meras Kęstutis Tubis dalyvavo Policijos rėmėjų komandoje. Buvo šaudoma į taikinius pistoletu „Margolin“, šautuvais su atviru ir su optiniu taikikliu. Tarp dalyvių buvo daug jaunimo bei kovingai, šmaikščiai nusiteikusių moterų. Renginyje vyravo šventiška, linksma nuotaika, buvo vaišinamasi užkandžiais, labai skania kareiviška koše, už kurią dėkojame Anykščių KASP 505 pėstininkų kuopos kariūnams. Ne visi šūviai buvo taiklūs, ne visi lūkesčiai išsipildė. Buvo ir džiaugsmingų ovacijų, ir nusivylimų, bet kova yra kova... Varžybų nugalėtoja tapo Alantos komanda, kurią sudarė Aukštaitijos PRC darbuotojai: Viktor Kovalenko, Artūras Kolesnikovas ir Tadeuš Dembovskij, surinkę 115 taškų. Antrąją vietą užėmė Ignalinos policijos komisariato Reagavimo skyriaus komanda „Angelai sargai“ (Maksimas Tretjakovas, Laima Černiauskienė ir Nikolajus Andrejevas) – 90 taškų. Trečioji vieta – 88 taškai – teko anykštėnams, KASP 505 pėstininkų kuopos vyrams (Gintaras Matukaitis, Airidas Zelba, Edvinas Žvirblis). Varžybų prizininkai buvo apdovanoti meniškomis taurėmis bei medaliais. Varžybas organizavo bei teisėjo: filialo vadovas Stasys Skebas, profesijos mokytojai: Artūras Ramoška, Vytautas Povilavičius, Nelda Jovaišienė, Dalius Maleckas, Virginijus Skairys. Varžybų nugalėtojai, nufotografavę su organizatoriais, padėjo už gražią šventę, svetingą priėmimą ir pažadėjo atvykti ir kitais metais.

Aukštaitijos profesinio rengimo centras, Technikumo g. 2, Alantos mstl., LT-33315 Molėtų r.

Tel. (8 383) 58 337, faksas (8 383) 53 700, el. paštas info@aukstaitijosprc.lt Interneto svetainė www.alantostvm.lt

Nuožmiojo grafo Manuzzi sėkmės istorija

Autoriaus nuotr.

XVIII amžiaus antroje pusėje bežlunganti Abiejų Tautų Respublika buvo rojus nuotykių ieškotojams iš visos Europos. Vienas toks avantiūristas, Venecijos akmentašio sūnus Mikalojus Manuzzi čia sugebėjo užgyventi tokius turtus, apie kokius savo gimtajame krašte negalėjo net pasvajoti. Savimi užtikrintas ūmaus būdo karštakošis, susigiminiavęs su Uteną valdžiusiais Strutinskiais, XVIII amžiaus pabaigoje paveldėjo bemaž trečdalį jų turto, įskaitant ir Luodžių dvarą su dalimi Salako miestelio. Vėliau įsigijo dar daugiau valdų ir sujungė jas į didžiulę latifundiją. Visgi, nepaisant finansinės sėkmės, stiprios giminės jis nesukūrė – vienintelis jo sūnus Stanislovas Manuzzi mirė 1822 metais būdamas Utenoje, Strutinskių dvare, palikęs didžiules skolas. Apie šias dvi neigiamai vertinamas asmenybes rašyta nedaug, o jų nuotykių kupini gyvenimai verti išsamesnio istorinio tyrimo ar publikacijos.

... Šarūnas Subatavičius >

► Luodžių dvarvietė 2023 m. gegužę.

Venecijietis avantiūristas

Mikalojus Manuzzi (liet. Manuci) gimė Venecijoje, maždaug 1730 metais. Kur tiksliai, nėra žinoma (anuomet Venecija buvo didelė valstybė). Jo tėvas

Giambattista Manuzzi buvo akmentašys, o mama – liokajų dukra. Vėliau Giambattista Manuzzi tapo Venecijos inkvizicijos šnipu ir jo pastangomis kuriam laikui į kalėjimą buvo pasodintas garsusis mergišius Kazanova. Ką savo jaunystės metais veikė Mikalojus Manuzzi, istorijos šaltiniai nutyli, tačiau, kaip rodo tolimesnė įvykių eiga, būdamas apsukrus, jis sugebėjo ne tik prasigyventi, bet

J.W. Buža Strutyńska urodz. z Płaterow
Staroscina sejmiejska Wizanska i kolatorko
Kosciola Sejmieskiego. 1793. d. 12 kwiec.

► Rožė Pliaterytė-Strutinska (~1720–1793).

ir gauti (ar nusipirkti – aut. past.) grafo titulą. Ir kai Kazanova buvo išleistas į laisvę ir atvyko į Madridą, ten susitikime su Venecijos pasiuntiniu Mocenigo jam buvo pristatytas ir diplomatijos tarnyboje dirbęs grafas Manuzzi, kurį Kazanova iškart atpažino kaip savo skriaudėjo sūnų.

Iš kur pas Manuzzi atsirado grafo titulas, istorikams taip ir lieka mįslė. Pats jis nevengė girtis, kad titulą gavo iš Pfalco kurfiursto, save titulavo ir Bavarijos kunigaikštystės Auksinio liūto ordino riteriu, įžūliai demonstravo herbą ir nevengė meluoti, kad yra kilęs iš garsiosios Venecijos Manuzzi šeimos. Kazanovas pavydas dėl Manuzzi elgesio pakurstė konfliktą, bet grafas jau buvo pakankamai įtakingas ir su pasiuntinio pagalba garsųjį mergišų sugebėjo išvartyti iš Madrido.

Nuo 1768 metų Mocenigo kartu su Mikalojum Manuzzi dirbo pasiuntinybėje Paryžiuje, o 1772 metų rudenį jie turėjo būti perkelti į Vieną, tačiau Austrijos imperatorė Marija Teresė tokios reputacijos asmenis tiesiog atsiskakė priimti. Dėl kilusio skandalo Mocenigo buvo įkalintas Venecijos valdžios, o Mikalojus Manuzzi, netekęs įtakingo užtarėjo, sėkmės ėmė ieškoti Abiejų Tautų Respublikoje.

► Strutinskių herbas Sas 1797 metais surašytame giminės kilmingumo išvadų dokumente.

Santuoka su uteniške venecijiečiu garantavo didžiulius turtus

1772 metų pabaigoje Mikalojus Manuzzi atvyko į Varšuvą ir ten iškart pritapo – susibendravo su savo tautiečiu, karališkuoju sekretoriumi Cajetan Ghigiotti, ir pelnė valdovo palankumą, užmezgė ryšius su Rusijos pasiuntiniu Varšuvoje Otto fon Stackelbergu, pradėjo teikti konfidencialias paslaugas. Vėliau grafas dažnai lankydavosi Sankt Peterburge ir ėmė sklisti kalbos, kad Manuzzi dirba Rusijai, o konkrečiau – grobuoniškam kunigaikščiui Grigorijui Potiomkinui, kas ir buvo tiesa.

Istoriniai šaltiniai nutyli, už ką užsienietis nusipelnė didelės valdovo malonės. Visgi, vieša paslaptis, kad anuomet viena iš S. A. Poniatovskio meilužių Varšuvoje buvo grožiu garsėjusi velionio Apso seniūno Ciechanoveckio našlė Jadvyga Strutinskaitė (1736–1778), mūsų krašto ponų – Juozapo Antano Strutinskio ir dusetiškės Rožės Pliaterytės – dukra. Anuomet Strutinskiams priklausė ne tik Utenos dvaras su dalimi miestelio, bet ir Balčių dvaras su Antalieptės miesteliu, Luodžių dvaras su dalimi Salako miestelio, Magūnėliai bei kitos valdos.

Kai tapo aišku, kad Jadvygai gims naujagimis, valdovas rado būdą, kaip užbėgti už akių brestančiam skandalui – 1773 metais Jadvygą Strutinskaitę jis įpiršo savo bičiuliui grafiui Manuzzi, ir tais pačiais metais jiems gimė sūnus, kuris, nors ir keista, buvo pakrikštytas Stanislovo vardu. Su savo žmona Mikalojus Manuzzi bendravo nedaug, juolab, yra žinoma, kad tuo metu jis dar nemokėjo lenkiškai, o ponia

► Grafių Manuzzi herbas ir devizas, kuris jiems buvo patvirtintas Rusijos imperijoje.

netrukus išvyko gyventi pas savo šeimą į Seivus (dab. Lenkija), kurių seniūnu buvo Jadvygos tėvas Juozapas Antanas Strutinskis.

Nežinome, kas Mikalojui Manuzzi buvo pažadėta už santuoką su Strutinskaite, tačiau po santuokos Manuzzi turtai išaugo kartais – 1776 metų Varšuvos Seimo nutarimu kaip atlygis už „Mikalojaus Manuzzi nuopelnus valstybei“ jam buvo suteikta teisė iki gyvos galvos valdyti didelį pelną generavusią Apso seniūniją (dab. Baltarusijos teritorijoje), o 1778 metais mirus Jadvygai Strutinskaitei, valdovas dosniai finansavo Stanislovo Manuzzi globą.

1777 metais prie Apso Rusijos imperijos kariai nužudė Mikalojaus Manuzzi svainį, Breslaujos vėliavininką, Luodžių dvaro savininką Romualdą Strutinskį. Ir nors matyt, grafas čia rankų neprikiršo, jam ši mirtis buvo naudinga – Romualdas Strutinskis palikuonių nepalikto, o jo našlė Teresė Felicijona mirė maždaug 1790 metais ir tapo aišku, kad pagrindinė Strutinskių giminės linija jau matė savo galybės saulėlydį.

Likusi vienintelė Juozapo Antano Strutinskio ir Rožės Pliaterytės dukra Teresė buvo ištekinta už Pinsko pavieto maršalkos, kunigaikščio Pranciškaus Druckio Liubeckio, su kuriuo 1790 metų gegužės 15 dieną grafas Manuzzi pasirašė Strutinskių valdų dalybų aktą – Balčiai su Garnių, Bajoriškių ir Kaniūkų palivarkais, Antalieptės miesteliu, karčemomis, malūnais, kaimais ir priklausiniais teko Pranciškui Druckiui-Liubeckui, o didžiulis Luodžių dvaras su dalimi Salako miestelio, gausybe

► *Apgrūvę Belmonto Hilzenų rūmai, kuriuos 1798 metais įsigijo Stanislovas Manuzzi. Autorius – Napoleonas Orda.*

► *Grafo Stanislovo Manuzzi portretas (1773–1822), sunaikintas per Antrąjį pasaulinį karą.*

kaimų ir palivarkų teko venecijiečiu avantiūristui.

Tokioms dalyboms Strutinskiai nepritarė, ir dar nuo 1785 metų su grafu Manuzzi teisėsi dėl sūnaus Romualdo Strutinskio palikimo, tačiau konfliktas su uošviais baigtas susitarkimu – dėl milžinišką įtaką ir valdovo užtariamą įgijusių žentų, skolose vėliau paskendusiams Utenos Strutinskiams jie net ir dalies savo valdų užrašyti jau nebegalėjo, o ir kitų pasirinkimų jiems, matyt, nelabai buvo likę.

Juozapas Antanas Strutinskis ir Rožė Pliaterytė mirė 1793 metais, sulaukę garbaus amžiaus, ir buvo palaidoti giminės rūsyje po Antalieptės bažnyčia.

Dėl itin ūmaus charakterio Manuzzi buvo net praminti „šiaurės velniais“

Tiek Mikalojus Manuzzi, tiek ir jo sūnus buvo gana ūmaus charakterio, garsėjo energingu būdu, muštynėmis ir lėbavimais, kad netgi buvo praminti „šiaurės velniais“. Įsikūręs Apso rezidencijoje, M. Manuzzi kariavo ir teisėsi su visais savo kaimynais, taip pat ir su kunigaikščiais Radvilom, Oginskiais ir Belmontą valdžiusia Hilzenų šeima, tad natūralu, kad patriotiškai nusiteikę Breslaujos pavieto ponai smarkiai neapkentė iš Varšuvos atsikrausčiusio „karaliaus augintinio“.

Grafas Manuzzi dar teisėsi ir su Ciechanoveckiais – buvusios žmonos vyro giminėmis, dėl Bohino (Bainos) dvaro ir Ugarių miestelio, kuriuos 1780

metais jis sugebėjo išsipirkti už 130 000 zlotų (auksinų), o juos išsipirkęs ten pagarsėjo kaip nuožmus žemvaldys, visiškai nesiskaitęs su vietos gyventojais.

Tiek tėvas, tiek ir sūnus buvo itin prorusiški, ir Abiejų Tautų Respublikos gyvavimo pabaigoje aktyviai palaikė prieš valstybę susivienijusią Targovicos konfederaciją, buvo aktyvūs Gegužės 3-osios konstitucijos priešininkai, o 1792 metais karo metu Mikalojus Manuzzi Breslaujoje džiaugsmingai pasitiko atvykusius rusų karius.

Tokių elgesiu venecijiečiai nemėgė, kai 1794 metais prasidėjo sukilimas, jiems beliko tik bėgti į Rusiją prieglobsčio. Pabėgti pavyko, tačiau sukilėliai konfiskavo bandytus išsivežti turtus, o jų dvarai buvo apiplėšti ir smarkiai nusiaubti. Kiek vėliau, 1796 metais grafas Manuzzi dar skundėsi, kad sukilimo metu buvo sudeginta dalis Salako miestelio. Matyt, degė ir Luodžių dvaras, kurį nusiaubė sukilėlių generolas Juozapas Oskierka, taip pat Radkūnai, Maciejavas, Ūgariai (Magdeburgo teises turėjęs nedidelis miestas buvo pilnai sunaikintas ir nebeatsikūrė, išnyko net vietovardis – aut. past.), taip pat sudegė Medininkų, Černiškių, Melnikų, Eividovičių kaimai ir dalis Apso.

1797 metais imperatorius Pavelas I už tarnystę Rusijos interesams Abiejų Tautų Respublikos padalijimų laikotarpiu, Mikalojui ir jo sūnui Stanislovui

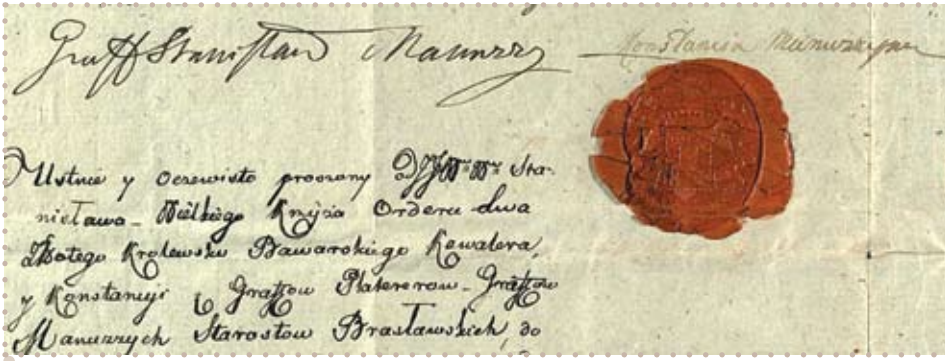
patvirtino grafų titulus. Ir jei anksčiau dar kam kilo abejonių dėl aršiųjų venecijiečių kilmės ir neaišku iš kur gauto titulo, dabar jie buvo legitimuoti imperatoriaus. Mikalojus Manuzzi sėkmingai papirkinėjo Sankt Peterburgo valdininkus, ir užsigarantavo, kad jo išnaudojamų valstiečių bei smulkesnių ponų skundai dėl jo elgesio imperatoriaus taip ir nepasieks.

1798 metais Mikalojus Manuzzi įsigijo didžiulius Hilzenų rūmus Belmonte, ten įsirengė savo pagrindinę rezidenciją, atsistatė, kas buvo suniokota sukilimų metais, ir iš visų valdų susiformavo latifundiją, kurią 1881 metų duomenimis sudarė virš 40 000 tūkstančių hektarų žemės, gausybė dvarų, kaimų bei miestelių, generavusių milžiniškas pajamas.

Visgi, net ir turėdamas gausybę turtų, Mikalojus Manuzzi toliau konfliktavo su kaimynais. Vienas iš paskutinių jo konfliktų kilo 1799 metais su Daugėlišio dvaro Rimšės palivarko nuomininku Kazimieru Belikovičium dėl Daugėlišio seniūnijai priklausiusio Luodžių ežero. Matyt, grafas nevensė savo pavaldiniams leisti žvejoti jam nepriklausiusiame Luodžių ežere, ir kuomet valdas prižiūrėjęs ponas Belikovičius bandė užkardyti žvejybą, atsakydamas jį tai grafas Manuzzi pasiuntė savo valstiečių būrį, kad jie naikintų Belikovičiaus žvejų tinklus.

Kaip baigėsi minėtas konfliktas, nėra žinoma, tačiau situacija kiek pasikeitė 1801 metais, kuomet buvo nužudytas imperatorius Pavelas I. Naujasis valdovas Aleksandras I buvo pradėjęs gilintis į grafo aferas, tad be užtaramo likusiam Manuzzi teko atsitraukti ir susitaisyti su

► 1810 metų dokumente – Stanislovo Manuzzi ir jo žmonos Konstancijos parašai bei herbinis antspaudas. Herbo fone – Bavarijos kunigaikštystės Aukšinio liūto ordino žvaigždė ir grafo karūna, liudijanti iš tėvo paveldėtą titulą.

► Grafių Pliaterių valdose Volynėje naudotas darbo atlygio žetonas su giminės herbu.

įtakos paradimu. Nuožmusis avantiūristas mirė 1809 metais Belmonte, ir viską, ką tik jis buvo užgyvenęs, paliko sūnui Stanislovui.

Stanislovas Manuzzi bandė spręsti tėvo sukurtas problemas, užsiėmė filantropine veikla, tačiau ir toliau smarkiai išlaidavo

Po tėvo mirties grafas Manuzzi palaipsniui ėmė spręsti tėvo sukurtas problemas, baigė teismus su kaimynais ir įgijo jų pasitikėjimą, buvo išrinktas Breslaujos apskrities bajorų maršalka (1814), vertėsi linų auginimu. Dar 1800 metais Volynėje, Dubroviceje Stanislovas Manuzzi vedė iš Žemaitijos, Šateikių dvaro kilusią Konstanciją Pliaterytę (1782–1874), vėliau jie apsigyveno Belmonte, kuris, kaip ir didžioji tekste aptariamos latifundijos dalis iki pat pirmojo pasaulinio karo buvo Novoaleksandrovsko (Zarasų) apskrityje.

Po santuokos pora ėmė garsėti savo filantropine ir švietėjiška veikla – steigė parapijines mokyklas ir bibliotekas vietos gyventojams, turėjo orkestrą. Jų pagrindinė rezidencija Belmonte buvo idealiai sutvarkyta – tiek vidinė tvarka, tiek ir parkas, remiantis amžininkų prisiminimais, priminė Sankt Peterburgą.

Visgi, grafas ir toliau gyveno, kaip ir pridera jo socialinio statuso atstovui – nevengė besaikio išlaidavimo, tad turėdamas sunkiai protu suvokiamo dydžio valdas, smarkiai prisiskolino ir 1818 metais jau buvo nemokus, jo laukė teismo procesas.

Stanislovas Manuzzi mirė 1822 metų kovo 29 dieną, būdamas Utenoje, Strutinskių dvare, taip ir nepalikęs palikuonių, tik didžiules skolas. Palaidotas beveik po mėnesio, Apso koplyčioje (reikia manyti, buvo balzamuotas). Našlė Konstancija savo vyrą pergyveno dar bemaž puse amžiaus, o visus jo dvarus ir miestelius – virš 40 000 hektarų žemės – užrašė savo broliui ir velionio Stanislovo Manuzzi skolų kreditoriui Vilhelmui

► Salako miestelis, Luodžių dvaras ir apylinkės.

Ignacijui Broel Pliateriui. Pastarasis su žmona Idalija Sobanska gyveno Dubroviceje (dab. Ukraina), ten augino sūnus Konstantiną, Vladimirą, Viktorą ir Feliksą, o savo latifundijos dvarus, įskaitant ir Luodžius, vargu ar apskritai kada aplankydamas.

Manuzzi skolos jo turto paveldėtojus pasivijo beveik po šimtmečio

XIX amžiaus antroje pusėje milžinišką Pliaterių latifundiją paveldėjęs Feliksas Pliateris susidūrė su nemenkomis problemomis, kuomet į jam priklausiusius Apso, Bohino Belmonto ir Luodžių dvarus pradėjo pretenduoti prancūzijos pilietė Marija Sarnecka-Žiunjen. Tapo aišku, kad grafo Stanislovo Manuzzi kreditoriais buvo tiek Felikso Pliaterio tėvas Vilhelmas Ignacijus, tiek ir Marijos Sarneckos-Žiunjen tėvas Juzefas, kuriam didžiulė skola taip niekada ir nebuvo gražinta.

Dar nepasibaigus bylos svarstymui Sankt Peterburgo teismo rūmuose ji išsyrūpino nutartį, suteikiančią teisę

kontroliuoti Felikso Pliaterio miškų kirtimą, o po 1903 metų jai buvo patvirtinta paveldėjimo teisė į visas Felikso Pliaterio valdas, tačiau Pliateris tokį teismo sprendimą užginčijo, ir dalį dvarų jam pavyko išsaugoti. Teismo sprendimu Marijai Sarneckai-Žiunjen atiteko didžiulis Luodžių dvaras.

1919 metais įsisiautėjęs bolševikams, Feliksas Pliateris buvo piverstas palikti Belmontą ir pasitraukti į Vilnių, kur 1924 metais mirė. Apso ir Belmonto dvaruose dar Hilzenų sukauptos turtingos antikvaro ir knygų kolekcijos pirmojo pasaulinio karo metais buvo išvežtos į Sankt Peterburgą, kur, matyt, viskas ir pražuvo. Visi Felikso Pliaterio dvarai ir pramonės centrai buvo sunaikinti taip, kad net rašytiniuose šaltiniuose beliko tik informacijos nuotrupos, o Marijos Sarneckos-Žiunjen Luodžių dvarą Žemės reformos metu konfiskavo ir visiškai likvidavo Lietuvos vyriausybė.

„Žemės diena“ startavo Vilniuje

Tradicinė Gamtos fotografų klubo „Žalias skėtis“ gamtos fotografijų paroda „Žemės diena“ šiemet buvo atidaryta Vilniuje, Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejuje, ir lankytojų laukė iki balandžio 4-os dienos.

... Jonas Junevičius >

Parodoje - 44-ias nepakartojamas gamtos akimirkas eksponuoja 33 klubo nariai, gamtos fotografai iš Aarau (Šveicarija), Anykščių, Ignalinos, Kėdainių, Panevėžio, Švenčionių, Utenos, Vilniaus, Zarasų rajonų bei Visagino miesto. Nuotraukose – gamtos peizažai, žemės žaizdos, augalai, paukščiai ir kiti gyvūnai...

Žemės diena skirtos klubo parodos anksčiau pirmiausia pradžiugindavo Utenos miesto gyventojus, nes būtent šiame mieste ir įsikūręs klubas, tačiau šiemet staigmena – paroda kovo 21-ąją buvo pristatyta Vilniuje, M. ir J. Šlapelių muziejuje.

Klubo „Žalias skėtis“ prezidentas Rimantas Udras sakė, kad ši paroda vėliau aplankys bene visus Aukštaitijos miestus, tačiau šį kartą pirmiausia džiugino vilniečius, nes nemažai klubo narių yra būtent Vilniaus gyventojai.

► Žvejys karalius. Jono Janušausko nuotr.

► Raiba tyla. Kęstučio Čepėno nuotr.

► Sielos žvilgsnis. Vaido Garlos nuotr.

► Išdidus. Andriejaus Bagdanovo nuotr.

► Netikėtas susitikimas. Rimanto Nalivaikos nuotr.

Anykščių menų inkubatorius skatina inovacijas ir verslo kūrimą

Anykščių menų inkubatorius pristato naująją akceleravimo, inkubavimo ir mentorystės programą, skirtą pradedantiesiems smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams. Šiam projektui finansavimą skyrė Inovacijų Agentūra, siekiant skatinti verslo idėjų kūrimąsi, augimą ir plėtrą regionuose.

Projekto trukmė - trys metai. Pagrindinis tikslas - skatinti pradedančiųjų smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų kūrimąsi, augimą ir plėtrą, teikiant jiems reikalingas konsultavimo, mokymų ir verslo vystymo pagalbos paslaugas.

Akceleravimo programos metu bus teikiamos konsultacijos, mokymai ir verslo vystymo pagalba. Svarbu pažymėti, kad programos dalyviai nebūtinai turi būti verslininkai. Daugelis žmonių turi įdomių verslo idėjų, tačiau stokoja žinių, kaip jas įgyvendinti. Akceleravimo programa padės jų idėjas įgyvendinti ir padaryti

gyvybingomis, o jau pradėtiems vystyti verslams suteiks pagreitį.

Kovo 27 dieną įvyko projekto atidarymo renginys, kuris buvo ir dalyvių registracijos į akceleravimo programą pradžia. Dalyvausiantiems inkubavimo programoje bus suteiktos galimybės naudotis inkubatoriaus erdvėmis ir įranga, taip pat išbandyti ir tobulinti savo idėjas, kuriant bei testuojant prototipus. Patyrę mentorai padės dalyviams naviguoti verslo pasaulio iššūkiuose, suteikti naudingų patarimų ir dalintis savo patirtimi.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad vietų programoje skaičius yra ribotas.

Anykščių menų inkubatorius kviečia visus suinteresuotus dalyvauti ir pradėti savo verslo kelionę su profesionalių mentorių palaikymu ir įrankiais, reikalingais sėkmei pasiekti.

ANYKŠČIŲ
MENŲ
INKUBATORIUS

ANYKŠČIAI

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

13 klausimų Vladiui Pusvaškiui

„Aukštaitiškas formatas“ uždavė 13 klausimų Aukštaitijos profesinio rengimo centro direktoriui Vladiui Pusvaškiui.

... Robertas Aleksiejūnas >

1. – Pirmasis jūsų darbas?

– Vairuotojas Molėtų centrinėje ligoninėje.

2. – Kas jus supykdo?

– Jeigu kažkokia nesąmonė šnekama. O šiaip, mane nelabai kas supykdo.

3. – Ką darote, kai naktį prabudate ir negalite užmigti?

– Ilgai galvoju, bet dar užmiegu kažkaip. Nėra problemos su nemiga.

4. – Ar detaliai kontroliuojate savo pinigų?

– Labai detaliai nekontroliuoju. Pinigai turi būti apyvarčioje.

5. – Kada žadate nebedirbti?

– Kad būčiau nedirbęs, bet mane įšnekėjo. Šitą kadenciją pabaigsiu, tai tikrai nebedirbsiu.

6. – Ko niekada nevalgote?

– Valgau viską, bet galbūt mažiau valgau kruopų. Sovietinėje

kariuomenėje tarnaudamas atsivalgiau.

7. – Mėgstamiausias animacinis herojus?

– Animacinio filmo „Na, palauk“ herojai. Jie tokie atpalaiduojantys.

8. – Jei trukdo, kaip reaguojate?

– Stengiuosi, kad netrukdytų. Arba pasitraukiu, arba paprašau, kad netrukdytų.

9. Jūsų pirmasis automobilis?

– „Zaparožietis 695“. Nupirkau 1972 metais iš karininko.

10. – Kas jus priverčia nusišypsoti?

– Daug kas priverčia. Net ir dabar šypsau.

11. – Kas buvo jūsų pirmoji meilė?

– Matyt, nebuvo tokios, kol žmoną suradau.

12. – Jūsų ideali laisva diena?

– Tada, kada galiu ryte laisvai pamiegoti bent iki aštuntos-devintos valandos. Ne paslaptis, kad aš keltis ryte labai tingiu.

► Aukštaitijos profesinio rengimo centro direktorius Vladas Pusvaškis prisipažino, kad jam „Aukštaitiško formato“ užduoti 13 klausimų privertė nusišypsoti.

13. – Ar jums patinka Velykos?

– Žinoma. Šeima suvažiuoja, anūakai. Ir išvis šventės patinka.

Neblėstanti Kazimiero Jakučio meilė

Verslininkas ir bardas Kazimieras Jakutis tęsia koncertinį turą „Baltas vilkas“, kurio metu Aukštaitiška tarme atliekamos dainos skamba ne tik Aukštaitijos, bet ir Žemaitijos koncertinėse salėse.

... Robertas Aleksiejūnas >

AF pasiteiravus, ar vis dar savo kūrinuose apdainuoja Aukštaitijos dangų ir baltus tėviškės beržus, K. Jakutis net nedvejodamas atsakė: „Visada. Va, ir vakar apie tai dainavau Klaipėdoje, o šiandien – Palangoj. Džiaugiamės ir stebimės, kad mus priima ne prasčiau, negu Aukštaitija“.

Koncertinio turo „Baltas vilkas“ metu K. Jakučio dainos skamba akustiškai: „Tai toks tarpinis variantas, kai scenoje pasirodo vienas bardas ir grupė. Tokių pasirodymų metu labiau jaučiu save, ir kartu gal labiau žiūrovas jaučia mane. Kažkoks kitoks 100-tą žmonių talpinančioje salėje ryšys atsiranda – gali apsikabinti, jausti emocijas, prakaito kvapą“.

Jis pastebėjo, kad susirenkanti auditorija keičiasi.

„Ir atjaunėjo, ir tapo vyriškesnė, ko anksčiau aš nepastebėdavau. Bet žinoma, pagal artistą ir auditorija – nepamirškim, man jau 63-eji“, – juokavo K. Jakutis.

Bardas yra išleidęs 9 muzikos albumus CD/DVD formatu. Ar klausytojai sulauks dabar renesansą išgyvenančio albumo vinilinės plokštelės formatu?

„Jaučiuosi nepribrendęs išleisti vinilą, bet dar keletas sezonų, bus ir vinilas“, – žadėjo K. Jakutis.

Įprastai atlikėjas rengdavo rudeninius koncertinius turus, tačiau pasuktinysis jų išsitiesė ir iki pavasario. „Gegužę paskutinis mūsų koncertas Tauragnuose. O rudenį vėl grosim“, – entuziastingai kalbėjo K. Jakutis.

Atlikėjas turi planų koncertinį turą arba albumą skirti pačiam mylimiausiajam jo poetui – Jonui Strielkūnui, ir išleisti antrąjį koncertinio įrašo „Baltas

► Bardas Kazimieras Jakutis savo koncertinį turą pavadino „Baltas vilkas“, nes, kaip pats prisipažino, savyje turi vilką, jis jam yra artimas.

vilkas“ kompaktinę plokštelę.

Pasidomėjus, kokios muzikos dažniausiai klausosi, K. Jakutis prisipažino, kad jo mėgstamiausias atlikėjas yra Bruce Springsteen. „Tai yra mano „dievukas“, – sakė K. Jakutis.

„Aušra“

Vienas iš teisingai kryžiažodį „Aušra“ išsprendusių skaitytojų gaus 30 eurų „Auksaros“ čekį. Teisingus atsakymus galite pranešti telefonu (8 381) 59 458, paštu (Vilniaus g. 29, LT 29145, Anykščiai) arba elektroniniu paštu (vadyba@anyksta.lt).

Præjusiam „Aukštaitiško formato“ numeryje spausdinto kryžiažodžio „Vadas“ teisingas atsakymas – KOMPILIATORIUS. Šį kryžiažodį teisingai išsprendė 48 skaitytojai: anykštėnai I. Radzevičienė, A. Lunevičius, J. Mieželiene, D. Patumsienė, A. Patumsis, E. Tamulienė, R. Vencloviene, R. Budrienė, A. Skaržauskienė, J. Pranckevičienė, D. Varnienė, B. Augulienė, R. Šulnienė, V. Stasiūnienė, R. O. Deveikienė, P. Miškinienė, V. Vilčinskienė ir E. Zlatkutė; K. Imbrasaitė, G. Radzevičienė ir S. Žibutienė iš Šovenių; D. Šimėnas, L. Ruša ir A. Rušaitė iš Vilniaus, R. Puolis ir E. Kiškienė iš Kavarsko, E. Sunkurytė ir R. Dolmantienė iš Viešintų, A. Sedelskienė iš Galvydžių, G. Gudelis iš Naujųjų Elmininkų, R. Vaiginytė iš Aknystų, A. Lisauskienė iš Mickūnų, I. Guobienė iš Svėdasų, S. Steponavičienė iš Troškūnų, B. Žiogelienė iš Antrųjų Kurklių, B. Aukštakalninė iš Kurklių, A. Kuolienė iš Kunigiškių, J. Uzdrienė ir B. Raščiuviene iš Surdegio, L. Dobrodziejienė iš Utenos, T. Patumsienė iš Vikonių, P. Šimėnas iš Ukmergės, A. Bagdonienė iš Vaitkūnų, V. Gasiulienė iš Radeikių, J. Pavilonis iš Užpalių, L. Marcinkevičienė iš Andrioniškio bei L. Mackevičienė ir D. Pulokaitė nenurodę, kur gyvena. Burtai lėmė, kad prizas – „Auksaros“ čekis – atiteks **G. GUDELIUI** iš Naujųjų Elmininkų. Kviečiame skaitytoją užsukti į „Anykštos“ redakciją (Vilniaus g. 29, Anykščiai) atsiimti čekio.

...ne-teisiami" (Jekaterina II)	Šiltasis metų laikas	Malonus kvapas	Egiptiečių saulės dievas	Senovinė avalynė	Žurnalistas Andrius ...inas	JAV kodas	Ura balsavimo biuleteniams mesti	
							...ukų lakas	...rbė devyn-darbė
... arklius nušauna				1		Ligoninės kambarys ligoniams		
Patalpa automobiliui laikyti			Juvelyrinis akmuo					Geležinė val...
Saldainių ...rti				Ugnikalnio žiomuo	Aprangos vyravimas tam tikru metu	Tegul		
Kuprūnų ir žinduolių gentis	3		Planeta	Atsisveikinimo žodelis	...šaknis karčios			
Nieko n... amžino							6	Karingoji princesė iš TV ser.
Amžinas piešinys ant kūno	Lanko pavidalo anga			4	...ur prapuolė Ardytis			
Lietuvos krepšinininkas							Godžiai valgys	
Esanti pačioje pradžioje	Judėjų dvasininkas	Indelis mulčiai laikyti		P...inėš kruopos			...takos puokštė	Abiturientų ...uvių šventė
				Ka...ė dėžė				
Gydytojo ...netas	Gaminti audeklą		7		Lukščių pieninės ...ių produktai	„Ne aš mušu, verba m...“		
			Madridito futbolo klubas „...afe“	Draugą nelaimėje p...si				Iš ...dų mokomasi
Aptverta aikštelė arkliams išjodinėti	„Trumpa“ antonimas			Netikri pr...šai	...lės smūgis	...tis miršta paskutinė	Televizoriaus ...ranas	
		2				Socialinis draudimas		5
Ruso bendratutė	Ančių patinas						...palioja nesąmones	
			Vartoti, eikvoti					

Parengė žurnalų „oho“ redakcija

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

oho
KRYŽIAŽODŽIAI

EKSKOMISARŲ BIURAS

30 METŲ
SAUGUMO

1 MĖN. IŠBANDYKITE NEMOKAMAI! BELAIDĖ APSAUGOS SISTEMA VERSLUI IR NAMAMS

Išsirinkite sau tinkamą apsaugos sistemos komplektą ir 1 mėn. naudokitės apsaugos sistema bei apsaugos paslaugomis be jokių investicijų ir mokesčių.

„Ekskomisarų biuras“ – patikimas Jūsų saugumo garantas **24/7!**

Nuskenaukite ir sužinokite daugiau
www.ekskomisarų-biuras.lt

